

<p>۱- قرآن کریم مسلمانان زمان پیامبر (ص) را از چه چیزی بیم می دهد؟ از باگشت به جاهلیت (أَفَأَنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ)</p>
<p>۲- از نظر قرآن کریم، سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت چه کسانی هستند؟ آنان هستند که به دوره جاهلیت بازنگردند و به همان شیوه ای که پیامبر(ص) توصیه کرده، زندگی را ادامه دهند. (وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ)</p>
<p>۳- بیان تاریخ گذشتگان ، از جمله تاریخ اسلام برای چه کسانی عبرت آموز است؟ برای کسانی که اهل تفکر و تعقل باشند. (أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ ... أَفَلَا تَعْقِلُونَ)</p>
<p>۴- هشدار قرآن کریم به مسلمانان عصر پیامبر درباره نحوه عمل آنان پس از رحلت پیامبر گویای چیست؟ گویای آنست که خطر انحراف از مسیر الهی و دور شدن از جامعه توحیدی، حتی برای جامعه ای که به دست پیامبر هم بنا شده، وجود دارد.</p>
<p>۵- امیرمؤمنان علی علیه السلام وقتی نحوه عمل مسلمانان، پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله را مشاهده کرد، چه عکس العملی از خود نشان دادند؟ با روشن بینی و درک عمیقی که از نتیجه رفتارها و وقایع داشت، در زمان های مختلف سمت و سوی حوادث آینده و سرنوشت جامعه اسلامی را پیش بینی می کرد و در سخنرانی های متعدد مسلمانان را نسبت به عاقبت رفتارشان بیم می داد</p>
<p>۶- حضرت امیر(ع) حاکم شدن بنی امیه را نتیجه چه می دانند؟ ایشان در سخنرانی دیگری از حاکم شدن بنی امیه خبر می دهد و آن را نتیجه سستی مسلمانان در دفاع از حق می داند. - امام علی(ع) حاکم شدن بنی امیه را نتیجه سستی مسلمانان در دفاع از حق می داند. (ص) [خ ۹۴]</p>
<p>۷- با تأمل در سخنان امیرالمؤمنین پنج مورد از نشانه های بازگشت مسلمانان به دوره جاهلیت را بیان کنید. ۱- پوشیده شدن حق و رواج باطل ۲- رایج شدن دروغ بر خدا و پیامبرش ۳- کم بها شدن قرآن ۴- توجه به ظاهر قرآن و بی توجهی به محتوا و حقیقت آن ۵- کم شدن کار خیر و امر به معروف و گسترش منکر و گناه ۶- اختلاف و پراکندگی میان مردم ۷- دوری از عمل به راهنمای های قرآن.</p>
<p>۸- پس از رحلت رسول خدا در سال یازدهم هجری، چه حوادثی رخ داد؟ حوادثی رخ داد که رهبری امت را از مسیری که پیامبر اسلام برنامه ریزی کرده و بدان فرمان داده بود، خارج کرد</p>
<p>۹- اداره حکومت چه زمانی به حضرت علی(ع) رسید و در این دوره کوتاه حضرت چه کردند؟ پس از گذشت ۲۵ سال از رحلت پیامبر، فقط در یک دوره کوتاه چهار سال و نه ماهه، اداره حکومت به حضرت علی رسید و ایشان در همین دوره کوتاه، عالی ترین نمونه انسانی حکومت را به همه نسل ها در سراسر تاریخ عرضه کرد.</p>
<p>۱۰- نتیجه خروج جریان رهبری از مسیر امامت پس از رحلت حضرت رسول(ص) چه بود؟ [ش ۹۴] آن بود که امامان معصوم با وجود حضور در جامعه، فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت های خود شوند و پس از مدت کوتاهی، جانشینی رسول خدا(ص) به دست کسانی افتاد که با نفرت و کینه با آن حضرت مبارزه کرده بودند و فقط هنگامی حاضر به اسلام آوردن شدند که پیامبر اکرم(ص) شهر آنان، مکه، را تصرف کرد، و آنان راهی جز تسلیم و اطاعت نداشتند.</p>
<p>۱۱- بنی عباس چگونه حکومت کردند؟ به نام اهل بیت، قدرت را از بنی امیه گرفته و روش سلطنتی بنی امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت پیامبر از چیزی فروگذار نکردند.</p>
<p>۱۲- در چه صورت با توجه به اقدامات بنی عباس، جز نامی از اسلام باقی نمی ماند؟ اگر تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر(ص) و دو میراث گران قدر ایشان: قرآن کریم و ائمه اطهار(ع) نبود، جز نامی از اسلام باقی نمی ماند.</p>
<p>۱۳- مسائل و مشکلات سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی پس از رحلت پیامبر (ص) را بنویسید. (۴مورد) [د ۸۷- ش ۸۸- خ ۹۰] ۱- ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر(ص) ۲- پیدایش مسائل جدید با گسترش دنیای اسلام ۳- تحریف در اندیشه های اسلامی و جعل احادیث ۴- ظهور شخصیتها و الگوهای غیر قابل اعتماد ۵- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت قیصری و کسرابی .</p>

۱۴- دو مورد از اشکالات اساسی که به سبب ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) (نگهداری حدیث از طریق حافظه) بوجود آمد را بنویسید. [د ۸۵ - ش ۸۶ - ش ۸۷ - ش ۸۹ - ش ۹۰ - خ ۹۲]

الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش می‌یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارتها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم می‌شد.
ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث فراهم می‌آمد که براساس اغراض شخصی به جعل یا تحریف حدیث بپردازند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کنند.

ج) نوشته‌نشدن حدیث سبب می‌شد که مدرک و منبعی که از طریق آن بتوان احادیث درست را از نادرست تشخیص داد، در دست نباشد.
د) مهمتر از همه اینکه مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره می‌ماندند و ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت می‌دادند.

۱۵- چرا ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر(ص)، پیروان ائمه(ع) را از منبع مهم هدایت بی‌بهره نکرد؟ [د ۹۰]
زیرا احادیث پیامبر نزد ایشان حفظ شده بود و شیعیان این احادیث را از طریق این بزرگواران که انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا(ص) معتبر و موثق بود، به دست می‌آوردند.

۱۶- چرا ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر(ص) برای پیروان ائمه اشکالاتی بوجود نیاورد؟ [خ ۹۴]
الف) زیرا کسانی که به احادیث علاقه‌مند بودند فقط آن‌ها را حفظ کرده و به دیگران منتقل می‌کردند. (X)
ب) زیرا احادیث پیامبر نزد ائمه معصوم که به دور از خطا بودند حفظ شده و به پیروان ایشان منتقل گردید(✓)

۱۷- دو مورد از مسائلی که پس از رحلت پیامبر(ص) موجب تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث ایشان شد را بنویسید. [خ ۸۵]
- تفسیر و تبیین آیات قرآن و معارف اسلامی توسط برخی عالمان وابسته به قدرت و گروهی از علمای اهل کتاب به ظاهر مسلمان، مطابق با افکار خود یا موافق با منافع قدرتمندان.
- نقل داستان‌های خرافی درباره پیامبران توسط برخی از علما در مساجد برای مردم.
- میدان دادن به برخی اندیشه‌ها توسط حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، اندیشه‌هایی که به قدرتشان کمک می‌کرد و مردم را مطیع می‌گرداند.
- جعل احادیثی از قول پیامبر اکرم(ص) از سوی برخی دنیا دوستان برای نزدیکی به حاکمان و جایزه گرفتن از آنان.

۱۸- پیامدهای زیانبار تحریف معارف اسلامی و جعل احادیث پیامبر اکرم(ص) و نقل داستان‌های خرافی درباره پیامبران توسط برخی از علماء وابسته به قدرت و اهل کتاب را بنویسید: [خ ۹۳] این مطالب به افکار کسانی که از ائمه اطهار پیروی نمی‌کردند، جهت می‌داد و در کتاب‌های تاریخی و تفسیری آنان راه می‌یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان می‌شد.

۱۹- عموم مردم در افکار، اعتقادات، رفتار و عمل، چگونه هستند؟
عموم مردم در افکار، اعتقادات، رفتار و عمل، دنباله رو شخصیت‌های برجسته جامعه خود هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند. اگر این الگوها صاحب کمالات و ارزش‌های الهی باشند، مردم نیز به نسبت همت و استعداد خود از این کمالات و ارزش‌ها بهره‌مند می‌شوند و اگر آن‌ها به سوی زشتی‌ها و بدی‌ها بروند، بیشتر مردم نیز از آن‌ها دنباله‌روی خواهند کرد.

۲۰- چگونه پس از رحلت رسول خدا (ص) ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد افزایش یافت؟ [خ ۸۷]
هرچه که جامعه از زمان پیامبر فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر، به انزوا کشیده شوند و افرادی که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی به دورند، در جامعه جایگاهی برجسته پیدا کنند و الگوی مردم شوند. این گونه شخصیت‌ها در دستگاه حکومت بنی‌امیه و بنی‌عباس صاحب موقعیت بودند و به شهرت رسیدند.

۲۱- کدام یک از مشکلات سیاسی - اجتماعی باعث شد که با فاصله گرفتن از زمان پیامبر اکرم (ص) شخصیت‌های اصیل اسلامی به انزوا کشیده شوند؟ توضیح دهید. [د ۸۸]

ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیر قابل اعتماد - عموم مردم در افکار و اعتقادات و رفتار و عمل دنباله‌رو شخصیت‌های برجسته جامعه خود هستند و آنها را اسوه قرار می‌دهند، اگر این الگوها صاحب کمالات و ارزش‌های الهی باشند مردم نیز به نسبت همت و استعداد از این کمالات و ارزش‌ها بهره‌مند می‌شوند و اگر آنها به سوی زشتیها و بدیها بروند بیشتر مردم نیز از آنها دنباله‌روی خواهند کرد.

۲۲- پیامبر خدا(ص) چگونه حکومت کردند؟
پیامبر خدا حکومتش را بر پایه برابری و مساوات بنا کرد و اعلام کرد همه انسان‌ها از یک مرد و زن آفریده شده‌اند و ملاک کرامت و گرامی بودن، تقواست

۲۳- چه مواردی که نشان می‌دهد که پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا(ص)، جاهلیت در لباسی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد؟

- شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قُرب و منزلت یافتند.

- آن دسته از افراد که در زمان رسول خدا در جبهه دشمنان اسلام بودند، با تزویر و نیرنگ، خود را در جبهه دوستان قرار دادند و شیوه حکومتی قیصران روم و کسراهای ایران را در پیش گرفتند:

- کاخ های بزرگ و مجلل ساختند،
- خزائن را از جواهرات گران قیمت پر کردند،
- اکثر املاک و زمین های کشاورزی را به مالکیت خود درآوردند. - به عیش و نوش و عشرت پرداختند.

۲۴- چرا قرآن کریم مردم را به مطالعه سرگذشت ملت ها دعوت کرده است؟
بخاطر آشنایی با سرنوشت ملت ها و علت آن سرنوشت است؛ مثلاً بدانیم که عاقبت کار کسانی که آیات الهی را تکذیب کردند چه بود. این آشنایی باید به درس گرفتن و عبرت آموزی منجر شود.

۲۵- چه مسائلی زمینه را برای ورود جعل و تحریف به احادیث پیامبر اکرم(ص) آماده کرد؟
زمینه اول، منع نوشتن احادیث پس از رحلت پیامبر (ص) و زمینه دوم، نیاز حاکمان جور و صاحبان قدرت به توجیه موقعیت خود و اقدامات مخالف اسلام آن ها بود. که توسط برخی از عالمان وابسته به قدرت و گروهی از علمای اهل کتاب که ظاهراً مسلمان شده بودند و برخی دنیا دوستان صورت می پذیرفت.

۲۶- تفاوت اساسی حکومت بنی امیه و بنی عباس با رهبری رسول خدا (ص) در چه چیزهایی بود؟ [ش ۸۵- ش ۹۰]
حکومت پیامبر خدا(ص) بر پایه برابری و مساوات بود و ملاک کرامت و بزرگواری بودن، تقوا بود. اما در حکومت بنی امیه و بنی عباس:
- شخصیت های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قُرب و منزلت یافتند
- آن دسته از افراد که در زمان رسول خدا در جبهه دشمنان اسلام بودند، پس از مدتی با تزویر و نیرنگ خود را در جبهه دوستان قرار دادند و به تدریج، شیوه حکومتی قیصران روم و کسراهای ایران را در پیش گرفتند.

تفاوت اول، عادلانه بودن حکومت رسول خدا(ص) و تکیه بر ظلم و جور در حکومت های بنی امیه و بنی عباس.
تفاوت دوم، گسترش اندیشه های اصیل اسلامی توسط رسول خدا(ص) و میدان دادن به اندیشه های غیراصیل و تحریف شده در آن حکومتها.
تفاوت سوم، عمل دقیق به دستورات و احکام الهی توسط رسول خدا (ص) و زیرپا گذاشتن احکام الهی توسط آن حکومتها
تفاوت چهارم، مشی ساده حکومت داری رسول خدا(ص) و مشی اشرافی آن حکومتها

۲۷- پیامبر خدا حکومتش را بر پایه برابری و مساوات بنا کرد و اعلام کرد ملاک کرامت و گرامی بودن، تقوا است. [۹۳د]

<p>۱- هدف ائمه از اینکه برای انجام دادن مسئولیت‌های دو گانه مقام امامت، قیام کردند چه بوده است؟ تا از مسخ و تحریف اسلام جلوگیری کنند و مردم را از تاریکی و ظلمتی که طاغوت‌های جدید پدید آورده بودند، به درآوردند و به روشنایی و نور برسانند.</p>
<p>۲- ثمره تلاش ائمه چه بوده است؟ تلاش ائمه سبب شد تا چهره اسلام راستین که براساس توحید، عدل و امامت استوار است و متناسب با شرایط زمان به نیازهای انسان‌ها پاسخ می‌دهد باقی بماند.</p>
<p>۳- چهره اسلام راستین براساس توحید، عدل و امامت استوار است و متناسب با شرایط زمان به نیازهای انسان‌ها پاسخ می‌دهد.</p>
<p>۴- اقدامات مربوط به مرجعیت دینی امامان (ع) را نام ببرید. [خ ۸۸- ش ۹۰- خ ۹۲]</p> <p>۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم ۲- اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) ۳- تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو ۴- تربیت شخصیت‌های اسلامی</p>
<p>۵- از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی ائمه(ع)، «تعلیم و تفسیر قرآن کریم» را توضیح دهید: درحالی‌که حاکمان زمان، به افراد فاقد صلاحیت میدان می‌دادند که قرآن را مطابق با اندیشه‌های باطل خود تفسیر کنند، امامان بزرگوار در هر فرصتی که بدست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آنرا آشکار می‌ساختند.</p>
<p>۶- نتیجه اقدام ائمه به تعلیم و تفسیر قرآن کریم چه بوده است؟ در نتیجه این اقدام، مشتاقان معارف قرآنی، حتی آنان که تابع امامت امامان بزرگوار نیز نبودند توانستند از معارف قرآن بهره برده و به حقایق آن دست یابند.</p>
<p>۱۵- از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی ائمه(ع)، «اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر(ص)» را توضیح دهید: امام علی(ع) و فاطمه زهرا(س) سخنان پیامبر(ص) و آداب زندگی ایشان را به فرزندان خود آموزش می‌دادند و از آنان می‌خواستند که این آموزش‌ها را به امامان بزرگوار بعد از خود منتقل کنند و می‌کوشیدند نشان دهند که این آموزش‌ها از پیامبر(ص) است. هر یک از امامان نیز، علاوه بر این که این علوم را به امام بعد از خود می‌سپرد، می‌کوشید آنها را در جامعه گسترش دهد و یاران خود را بر اساس آنها تربیت کند.</p>
<p>۷- امام رضا(ع)، خود را از شروط [در امان ماندن از عذاب خداوند بواسطه ورود به قلعه او (کلمه لا اله الا الله)] معرفی کردند؛ مقصود ایشان از این کلام چه بوده است؟ مقصود امام رضا(ع) این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست. بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود. و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است.</p>
<p>۸- با توجه به حدیث «سلسله الذهب» از نظر امام رضا(ع)، تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است. [ش ۹۴]</p>
<p>۹- نحوه بیان حدیث: «کلمه لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی، امن من عذابی»، نشانگر چیست؟ این حدیث چه نام گرفته است و چرا؟ نحوه بیان این حدیث نشان می‌دهد که احادیث، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است. به جهت توالی اسامی امامان در سند این حدیث، به حدیث سلسله الذهب (یعنی زنجیره طلا) مشهور است.</p>
<p>۱۰- از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی ائمه(ع)، «تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو» را توضیح دهید: با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاق، افکار و نظام کشورداری پدید آمد. ائمه اطهار با تکیه بر علم الهی خود، به دور از انزوا و گوشه‌گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره همه این مسائل اظهار نظر کرده و مسلمین را از معارف خود بهره‌مند می‌ساختند.</p>
<p>۱۱- ثمره حضور سازنده و فعال ائمه اطهار و اظهار نظر درباره همه مسائل و مشکلات جامعه چه بوده است؟ ثمره این حضور سازنده، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره ائمه اطهار در کنار سیره پیامبر(ص) و قرآن کریم است.</p>
<p>۱۲- روایان حدیث، سخنان رسول خدا(ص) و ائمه اطهار(ع) را در مجموعه‌هایی گردآوردند. مهمترین آن‌ها کدامند؟ [خ ۸۷] «اصول کافی» از مرحوم کلینی، «مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيه» از مرحوم صدوق، «الاستبصار» و «التهدیب» از مرحوم شیخ طوسی، به این چهار کتاب، «کتب اربعه» می‌گویند.</p>
<p>- گردآوردندگان کتابهای حدیثی مقابل را بنویسید. الف) کافی : ب) الاستبصار : [خ ۹۰] الف) مرحوم کلینی ب) مرحوم شیخ طوسی</p>
<p>۱۳- از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی ائمه(ع)، «تربیت شخصیت‌های اسلامی» را توضیح دهید: از جمله وظایف انسان‌های بزرگوار و با کرامت آن است که اگر افرادی را مستعد و مشتاق فضیلت یافتند، به تربیت آنان همت گمارند و برای رسیدن به رشد و کمال یاریشان دهند و از زیبایی‌ها و فضایل وجود خود، به آنان ببخشند. ائمه اطهار(ع) در این راه کوشش فراوان کردند.</p>

۱۴- نتیجه کوشش ائمه اطهار علیهم السلام در راه تربیت شخصیت های اسلامی چه بود؟

در اطراف هر یک از این بزرگواران، شخصیت‌های برجسته‌ای تربیت شدند که در علم، ایمان، تقوا و جهاد در راه خدا سرآمد انسان‌های زمان خویش بودند. آن‌ها اندیشه‌های اسلام راستین را در عالم گسترش دادند و آرمان‌های متعالی آن را حفظ کردند.

۱۵- با توجه به شرایط و مشکلات اجتماعی پس از رحلت پیامبر(ص)، توضیح دهید که هر کدام از چهار اقدام ائمه اطهار(ع) پاسخگوی کدامیک از مشکلات آن دوره بوده است؟

۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم: تحریف در اندیشه‌های اسلامی و جعل احادیث، ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد

۲- حفظ سخنان و سیره پیامبر(ص): ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر(ص)، تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت قیصری و کسرابی

۳- تبیین معارف متناسب با نیازهای نو: تحریف در اندیشه‌های اسلامی و جعل احادیث، ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد

۴- تربیت شخصیت‌های اسلامی: ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد

۱۶- امامان (ع) از دو جهت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند، آن دو جهت چیست؟ توضیح دهید. [خ ۸۶]

یا؛ ائمه اطهار (ع) در راستای ولایت ظاهری از چه جهاتی با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند؟ توضیح دهید. [ش ۹۰د]، [ش ۹۳]

اول؛ از آن جهت که رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده بود و لازم بود که برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حُکام غاصب را برکنار کنند.

دوم؛ از آن جهت که سکوت در مقابل ظلم و زیر پا گذاشتن قوانین اسلام را گناه می‌دانستند و معتقد بودند که اگر حاکمی، حقوق مردم را زیر پا گذارد و به احکام اسلامی عمل نکند، براساس حکم امر به معروف و نهی از منکر، باید با او مقابله و مبارزه کرد.

۱۷- امامان بزرگوار ما «در مجاهده برای حکومت عدل» از چه اصولی تبعیت می‌کردند؟ آنها را نام ببرید. [ش ۸۵]

۱- عدم تأیید حاکمان

۲- معرفی خود به عنوان امام بر حق

۳- آگاهی‌بخشی به مردم

۴- انتخاب شیوه‌های درست مبارزه

۱۸- «عدم تأیید حاکمان»، از اصولی که ائمه در مجاهده در راستای ولایت ظاهری، از آن تبعیت می‌کردند؛ را توضیح دهید.

امامان هیچ یک از حاکمان غیرقانونی عصر خود را به عنوان جانشین رسول خدا تأیید نکردند و این امر را به شیوه‌های گوناگون به اطلاع مردم رساندند. گرچه امامان تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و در مواردی که بر طبق دستورات اسلام رفتار می‌کردند، عملشان را تأیید می‌نمودند، اما آنان را در غضب خلافت و جانشینی رسول خدا یکسان می‌دیدند.

۱۹- «معرفی خود به عنوان امام بر حق»، از اصولی که ائمه در مجاهده در راستای ولایت ظاهری، از آن تبعیت می‌کردند؛ را توضیح دهید.

آن بزرگواران همواره خود را به عنوان امام و جانشین برحق پیامبر اکرم معرفی می‌کردند؛ به گونه‌ای که مردم بدانند تنها آن‌ها جانشین رسول خدا و امام برحق جامعه اند.

۲۰- عکس‌العمل حاکمان در برابر عدم تأییدشان از سوی ائمه و اینکه ائمه خود را به عنوان امام بر حق معرفی می‌کردند، چه بوده است؟

ایندو اصل همواره برای حاکمان زمان روشن بود و از آن اطلاع داشتند لذا همواره با امامان به بدی رفتار می‌کردند و نسبت به آنان و یارانشان انواع سختی‌ها و آزار و اذیت‌ها روا می‌داشتند تا آنجا که همه آن بزرگواران به شیوه‌های گوناگون توسط حاکمان وقت به شهادت رسیدند.

۲۱- حاکمان زمان امامان بزرگوار می‌دانستند که بر اساس دو اصل «عدم تأیید حاکمان» و «معرفی خود به عنوان امام بر حق»، امامان آنها

را به عنوان جانشین رسول خدا به رسمیت نمی‌شناسند. [خ ۹۴]

۲۲- چرا ائمه معصومین(ع) در مجاهده، از اصل «آگاهی‌بخشی به مردم» تبعیت می‌کردند؟ [ش ۸۶-۸۷د-۹۰د]

ائمه اطهار راه‌هایی مسلمانان از دست حاکمان طاغوتی و مشکلات اجتماعی را آگاه شدن آنان می‌دانستند. از نظر آن‌ها رشد و آگاهی مردم یک اصل اساسی بود و برای تحقق آن حتی از ایثار جان و مال خود دریغ نداشتند.

۲۳- درستی یا نادرستی گزاره زیر را با (ص/غ) مشخص کنید. [خ ۹۱]

- ائمه اطهار راه‌هایی مسلمانان از دست حاکمان طاغوتی و مشکلات اجتماعی را آگاهی‌بخشی آنها می‌دانستند. ص

۲۴- چرا ائمه اطهار (ع) روش یکسانی برای مبارزه با حاکمان زمان خود انتخاب نکردند؟ [خ ۹۳د]

- امامان برای مجاهده در راستای ولایت ظاهری چه شیوه‌ای را برای مبارزه درست می‌دانستند؟

امامان شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که هم تفکر اصیل اسلام راستین یعنی تشیع باقی بماند و هم به تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود، در عین حال، روش زندگی امامان، به عنوان اسلام حقیقی، به نسل‌های آینده معرفی گردد. آنان می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب تقیه به پیش ببرند.

۲۵- تقیه را تعریف کنید . [خ ۸۵- ۸۵د - ۸۷د - ۸۸د - خ ۹۱]

ائمه بزرگوار ما از زمان امام سجّاد (ع) تقیه می‌کردند . یعنی ؛ می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت داشت ، مخفی نگه دارند به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن ، کمتر ضربه بخورند . این اصل را تقیه می‌گویند .

۲۶- شیوه مبارزاتی امام علی(ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

حضرت برای حفظ نظام نوپای اسلامی سکوت پیشه کرد. در عین حال گوشه‌گیری هم در پیش نگرفت؛ او هر جا که کاری خلاف موازین اسلام می‌دید، انتقاد می‌کرد و هر جا هم که از وی کمک می‌خواستند، آنان را یاری می‌نمود.

۲۷- شیوه مبارزاتی امام حسن(ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

ایشان دستور جهاد علیه معاویه را صادر کردند اما وقتی معاویه بیشتر فرماندهان سپاه امام را از نبرد، منصرف کرد و با حیل‌های گوناگون مردم را با خود همراه ساخت؛ امام با سنجیدن جوانب کار، صلاح را بر آن دید که برخلاف میل خود، از جنگ دست بردارد و قرارداد صلح امضا کند.

۲۸- شیوه مبارزاتی امام حسین(ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

در زمان معاویه همان روش برادر بزرگوارش را بعد از صلح، پیش گرفت و علیه معاویه دست به جهاد نزد. اما وقتی یزید به حکومت رسید، امام روش خود را تغییر داد و متناسب با شرایط جدید، تصمیم گرفت زیر بار بیعت یزید نرود و علیه وی قیام کند.

۲۹- شیوه مبارزاتی امام سجاد (ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

چون پس از شهادت امام حسین(ع) و سرکوبی شدید شیعیان، سازمان تشیع از هم پاشید؛ امام(ع) در کنار گسترش معارف از طریق دعا، به تجدید بنای سازمان تشیع پرداخت. انسانهایی فرهیخته و دارای بینش عمیق را تربیت کرد و بار دیگر با علاقمندان اهل بیت(ع) ارتباط برقرار نمود.

۳۰- شیوه مبارزاتی امام سجّاد(ع) و امام موسی کاظم(ع) در دوران امامتشان چگونه بود؟ [ش ۹۴]

الف) امام سجّاد(ع) برای حفظ نظام نو پای اسلامی سکوت پیشه کردند و امام موسی کاظم(ع) با توجه به فعالیت دو جناح بنی‌عباس و علویان علیه امویان، مبارزه خود را علنی تر کردند. (X)
ب) امام سجّاد(ع) به تجدید بنای سازمان تشیع پرداخت و امام موسی کاظم(ع) با توجه به شدت اختناق مبارزه خود را مخفیانه و در قالب تقیه ادامه داد. (✓)

۳۱- شیوه مبارزاتی امام باقر (ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

امام اقدام علمی و فرهنگی مهمی را آغاز کرد و آن پایه‌گذاری یک مدرسه علمی بزرگ در مدینه بود. امام پیوسته شایستگی حاکمان غاصب و جبار زمان را زیر سؤال می‌برد و نظر اسلام را درباره امامت و خلافت بیان می‌کرد. اما هنوز زمان قیام علیه این حاکمان را مناسب نمی‌دید. به همین جهت، وقتی برادر آن حضرت، برای سازمان دادن یک قیام به ایشان مراجعه کرد، امام او را از این کار بازداشت.

۳۲- چرا پایه‌گذاری یک مدرسه علمی بزرگ در مدینه، توسط امام باقر(ع) اقدامی ضروری بود؟

با توجه به ظهور فرقه‌های گوناگون در جهان اسلام این اقدام، اقدامی ضروری بود.

۳۳- شیوه مبارزاتی امام صادق (ع) در دوران امامتشان چه بوه است؟

امام صادق مبارزه خود را علنی تر کرد و در فرصت‌های مناسب از جمله در روز عرفه در مراسم حج، حق حکومت را از آن خود اعلام نمود. حتی به زبیدن علی، عمومی خود اجازه قیام داد. ایشان در تمام دوران امامت خود، مدرسه علمی را که امام باقر پایه‌گذاری کرده بود، توسعه داد و هزاران شاگرد را در رشته‌های مختلف معارف اسلام تربیت کرد.

۳۴- شرایط و اوضاع زمانه در دوران امام صادق(ع) چگونه بوده است؟

در زمان امام صادق ناخشنودی نسبت به دستگاه بنی‌امیه به اوج رسیده بود. در این شرایط دو جناح علیه امویان فعالیت می‌کردند، یکی عباسیان و دیگری علویان. علویان، دوستداران اهل بیت بودند. البته بر اثر اشتباهات مسلمانان و روی آوردن آن‌ها به بنی‌عباس، با پیروز شدن بنی‌عباس بر بنی‌امیه، دوران اختناق و سخت‌گیری نسبت به علویان دوباره آغاز شد.

۳۵- پس از شهادت امام رضا(ع) وضعیت شیعیان چگونه بود؟

با شهادت امام رضا(ع) مرحله بسیار سختی برای شیعیان و علویان پدید آمد. حتی ارتباط معمولی و رفت و آمد به خانه امام جواد(ع) نیز مشکل شد. امام هادی و امام حسن عسکری(ع) را به اجبار در سامرا (مرکز خلافت) و در پادگان نظامی، منزل دادند.

۳۶- شیوه مبارزاتی ائمه اطهار(ع) پس از شهادت امام رضاع(ع) در دوران امامتشان، چه بوه است؟
با وجود همه سختگیری های دستگاه حاکمه، این سه امام بزرگوار معارف بازمانده از پدران گرامی خود را حفظ کردند و از طریق شاگردان به نسل های بعد رساندند و مانع نابودی مکتب اهل بیت شدند.

۳۷- از مسئولیتهای مقام امامت « ولایت معنوی امامان (ع) » را شرح دهید . [خ ۸۹]
پس از رسول خدا (ص) ائمه اطهار علیهم السلام واسطه خیر و برکت و رحمت در جهان هستی هستند ، و علاوه بر راهنماییها و یاریهای ظاهری به اذن خداوند از طریق معنوی و غیبی نیز به نیازهای مؤمنان پاسخ می‌دهند و آنان را به مقصود می‌رسانند .

۳۸- مقام و منزلت انسان های با فضیلت ناشی از بندگی واقعی آنان در برابر خدا است.

۳۹- آیا ائمه اطهار(ع) روش های یکسانی در مقابله با حاکمان زمان در پیش گرفتند؟ چرا؟
خیر، امامان متناسب با شرایط سیاسی و اجتماعی زمان خود، شیوه های مختلفی را برای مبارزه انتخاب می کردند. بطوریکه گاهی یک امام با توجه به شرایط، در دو زمان مختلف، از دو شیوه مختلف برای پیشبرد اهداف سیاسی و اجتماعی اسلام بهره برده است.

۴۰- هر یک از عبارات سمت راست با کدام یک از عبارات سمت چپ (مسئولیتهای مقام امامت) ارتباط دارند ؟ [ش ۸۹]

۱- اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) +	الف) اقدامات مربوط به مرجعیت دینی +
۲- پاسخ به نیازهای مؤمنان از طریق معنوی و غیبی ++	ب) مجاهده در راستای ولایت ظاهری +++
۳- تربیت شخصیتهای اسلامی +	ج) ولایت معنوی امامان (ع) ++
۴- آگاهی بخشی به مردم +++	

<p>۱- زمان و مکان تولد حضرت مهدی (عج) را بیان دارید و سال امامت ایشان را بنویسید. در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری در سامراء متولد شد و تا سال ۲۶۰ در کنار پدر زندگی کرد.</p>
<p>۲- امام حسن عسکری (ع) در ارتباط با فرزندش حضرت مهدی (عج) چه اقداماتی انجام داد؟ [خ ۸۹] امام حسن عسکری (ع)، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آن که در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به یاران نزدیک و مورد اعتماد نشان می داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می کرد.</p>
<p>۳- غیبت صغری را تعریف کنید. [د ۸۶- ۸۷- ۸۸- ش ۹۰- ۹۰د] مرحله اول امامت حضرت ولی عصر (عج) که از سال ۲۶۰ پس از شهادت امام حسن عسکری (ع) آغاز شده و تا سال ۳۲۹ طول کشیده است غیبت صغری نامیده می شود. دوره‌ای که امام عصر (عج) از طریق نائبان چهارگانه با شیعیان ارتباط داشتند.</p>
<p>۴- امام زمان (عج) در دوره غیبت صغری از چه طریق پیروان خود را رهبری می کردند؟ [خ ۹۱] امام در این دوره زندگی مخفی داشت اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد پیروان خود را رهبری می کرد.</p>
<p>۵- نائبان چهارگانه در دوره غیبت صغری چه مسئولیتی بر عهده داشتند؟ [ش ۸۹] این افراد رابط میان مردم و امام عصر (عج) بودند. ۶- با توجه به آیه ۵۳ سوره انفال که می فرماید: ذَلِكَ بَانَ اللّٰهَ لَمْ يَكْ مُغَيِّرًا نَعْمَهٗ اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بَانَفْسِهِمْ جَاى خَالِى رَا پركنيد: اگر مردم نعمتی را که خدا به آنان داده ضایع کنند، خداوند آن نعمت را از آنان می گیرد.</p>
<p>۷- با توجه به آیه ۵۳ سوره انفال و آیه ۱۱ سوره رعد که می فرماید: اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بَانَفْسِهِمْ، جَاى خَالِى رَا پركنيد: عامل از دست دادن نعمت، خود مردم هستند.</p>
<p>۸- بر اساس آیه: «... اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بَانَفْسِهِمْ...» (رعد ۱۱) زمینه ساز هلاکت و بدبختی یا عزت و سربلندی یک جامعه چه کسانی هستند؟ [خ ۹۱] خود انسانها، خود افراد جامعه</p>
<p>۹- بر اساس آیه: «... اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بَانَفْسِهِمْ...» (رعد ۱۱) علت غیبت امام عصر (عج) چیست؟ [خ ۸۶- ۹۰د (ترجمه)] این آیه می فرماید: تا گروهها، اقوام و ملت‌ها تغییر نکنند خداوند نیز اوضاع و شرایط زندگی آنان را تغییر نخواهد داد. به سبب قدرناشناسی و ناسپاسی مردم از نعمت امامت و در خطر بودن جان آن حضرت، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد.</p>
<p>۱۰- علت غیبت امام عصر (عج) چیست؟ توضیح دهید. [د ۸۵] - علت غیبت امام عصر (عج) و تداوم آن را بنویسید. [خ ۸۸] به چه دلیل خداوند، آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید ادامه یابد؟ پیامبر گرامی اسلام، خود و امام علی را پدران امت معرفی فرموده است. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهربان خود را نشناختند و چنان در مسیر غلط پیش رفتند که ۱۱ تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند. به سبب این قدرناشناسی و ناسپاسی مردم از نعمت امامت و در خطر بودن جان آن حضرت، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد. امامت یافتن این غیبت بر اثر باقی ماندن همان شرایط و عدم آمادگی مردم برای ظهور می باشد</p>
<p>۱۱- پیامبر (ص)، نسبت خود و حضرت علی (ع) را با امت اسلامی چه نسبتی معرفی فرمودند؟ پیامبر گرامی اسلام، خود و امام علی را پدران امت معرفی فرموده است.</p>
<p>۱۲- حاکمان بنی عباس چه قصدی در مورد حضرت مهدی (عج) داشتند؟ برای این منظور چه تدابیری اجرا کرده بودند؟ حاکمان بنی عباس درصدد بودند که مهدی موعود (عج) را به محض تولد از بین ببرند. آنان امام دهم و سپس امام یازدهم و خانواده ایشان را در محله ای نظامی در شهر سامرا منزل دادند و رفت و آمد های آنان را زیر نظر گرفتند تا در صورت امکان، امام دوازدهم را در همان کودکی به شهادت برسانند.</p>
<p>۱۳- ظهور حضرت مهدی (عج) به آمادگی کدام گروه بستگی دارد؟ (شیعیان، مسلمانان، جهانیان) ۱۴- غیبت امام زمان تا چه زمانی ادامه دارد؟ [خ ۹۱] دوران غیبت امام عصر چه زمانی به پایان می رسد؟ [خ ۹۳] غیبت آن قدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند. اما تعیین زمان ظهور در اختیار خداست.</p>
<p>۱۵- پس از ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی چه اتفاقی می افتد؟ حضرت رسول در این زمینه چه می فرمایند؟ بشریت عملی شدن وعده های الهی در مورد حکومت صالحان و برپایی عدالت جهانی را به چشم خواهد دید و هما نظور که پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «خداوند زمین را پر از قسط و عدل خواهد کرد، بعد از این که پر از ظلم و جور شده باشد.»</p>

- ۱۶- با توجه به اینکه امام علی(ع) فرمودند: زمین، از حجت خدا خالی نمی‌ماند؛ علت بی‌بهره ماندن از این وجود را چه چیزی معرفی می‌کنند؟ می‌فرمایند: خداوند، به علت ستمگری انسانها و زیاده‌روی در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی‌بهره می‌سازد.
- ۱۷- امام باقر (ع) قضای حتمی خداوند در مورد نعمت‌هایش را چه دانستند؟ چه استثنایی قابل شدند؟
قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده خود نعمتی دهد، آن نعمت را از او نمی‌گیرد مگر آنکه گناهی انجام دهد که شایستگی داشتن آن نعمت را از دست دهد.
- ۱۸- تغییر و تحول در امور مربوط به جامعه، چه قوانین و سنت‌های خاصی دارد؟
تصمیم یک فرد یا گروهی محدود، اگر از همراهی دیگر افراد برخوردار نباشد، به نتیجه نمی‌رسد. تنها زمانی تغییر و تحول یک ملت صورت می‌پذیرد که عموم افراد جامعه مشتاق و خواهان آن باشند. به همین جهت قرآن کریم می‌فرماید که تا اقوام و ملت‌ها تغییر نکنند، خداوند نیز اوضاع و شرایط زندگی آنان را تغییر نخواهد داد.
- ۱۹- تغییر و تحول در جامعه‌ای که گرفتار بی‌عدالتی می‌باشد، چگونه امکان‌پذیر است؟ [۸۸د]
در جامعه گرفتار بی‌عدالتی، تصمیم یک فرد یا گروهی محدود برای برقراری عدالت، اگر از همراهی دیگران برخوردار نباشد به نتیجه نمی‌رسد.
- ۲۰- غیبت امام زمان(عج) در مقابل «ظهور» است یا «حضور»؟ توضیح دهید. [ش ۸۵] چرا غیبت امام عصر(عج) به «خورشید پشت ابر» تشبیه شده است؟ [ش ۸۶] چرا حضرت مهدی (عج) را «غائب» نامیده‌اند؟ منظور از این «غیبت» را توضیح دهید. [ش ۹۲-۹۳-۹۴]
غیبت در مقابل ظهور است، نه حضور. امام را، غایب نامیده‌اند؛ زیرا ایشان از نظرها «غایب» است، نه این که در جامعه حضور ندارد. ایشان چون خورشید عالم تاب، انوار هدایت و رهبری خود را بر مسلمانان می‌تاباند. به عبارت دیگر، این انسانها هستند که امام را نمی‌بینند، نه این که ایشان در بین مردم حضور نداشته باشد.
- ۲۱- از این حدیث که امیرالمؤمنین(ع) می‌فرماید: «حجت خدا در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابانها عبور می‌کند. به نقاط مختلف جهان می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند. می‌بیند و دیده نمی‌شود.» چه استفاده‌ای می‌توان کرد.
غیبت در مقابل ظهور است، نه حضور و اینکه امام را، غایب نامیده‌اند؛ زیرا ایشان از نظرها «غایب» است، نه این که در جامعه حضور ندارد.
- ۲۲- امام عصر (عج) رهبری خود را در عصر غیبت به چه چیز تشبیه کرده‌اند؟ [ش ۸۷-۸۹]
امام عصر (عج) می‌فرماید: بهره‌بردن از من در عصر غیبتم مانند بهره‌بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد.
- ۲۳- پنهان بودن امام زمان در پشت ابرغیبت ناشی از چیست؟
پنهان بودن در پشت ابر ناشی از عدم شایستگی انسان‌ها در بهره‌مندی از رهبری ظاهری ایشان است.
- ۲۴- بخش اصلی رهبری امام عصر (عج) مربوط به کدام قلمرو است و چگونه انجام می‌شود؟ [ش ۸۷-۸۸-۸۹]
بخش اصلی رهبری امام مربوط به قلمرو ولایت معنوی است. ایشان که به اذن خداوند از احوال انسانها آگاه است به صورتهای مختلف افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبتان خویش را از امدادهای معنوی در جهت رشد و تعالی روحی برخوردار می‌سازد.
- ۲۵- اینکه لطف و محبت امام زمان همواره وجود دارد را با بیان حدیثی از ایشان توضیح دهید.
امام عصر(عج) در نامه به شیخ مفید، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی‌ماند.»
- ۲۶- چه چیز باعث شده دشواری‌ها و مصیبت‌ها بر ما فرود نیاید و دشمنان نتوانند شیعه را ریشه‌کن نمایند؟
اینکه امام زمان(عج) در رسیدگی به ما و سرپرستی ما کوتاهی و سستی نمی‌کنند و یاد ما را از خاطر نمی‌برند. اگر کمک و دستگیری ایشان نباشد، مشکلات و توطئه‌های دشمنان، ریشه مسلمانان و شیعیان را قطع خواهد کرد.
- ۲۷- دو نمونه از موارد ولایت معنوی (یاری و دستگیری شیعیان) توسط امام عصر (عج) را بنویسید. [۸۹د]
- هدایت باطنی افراد- حل بعضی مشکلات علمی علما- خبر دادن از بعضی رویدادها- دستگیری از درماندگان- شفای بیماران- دعا برای مؤمنان
- ۲۸- آیا دوره غیبت به معنای عدم رهبری امام عصر(عج) است چرا؟ [۹۳د]
دوره غیبت، به معنای عدم رهبری امام عصر نیست بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم اکنون نیز با ایشان است. اما این رهبری را انسان‌های عادی حس نمی‌کنند؛ همان طور که برخی از انسان‌ها فواید خورشید پشت ابر را در نمی‌یابند. اگر شب عالم را فراگیرد و خورشید هیچ‌گاه طلوع نکند، آن زمان است که نعمت وجود خورشید پشت ابر نیز بر همگان روشن خواهد شد.
- ۲۹- آیا می‌توان زمان ظهور امام عصر(عج) را تعیین کرد؟ مختصراً توضیح دهید. [ش ۸۶-۸۷]
تعیین زمان ظهور در اختیار خداست و کسی جز او از آن آگاهی ندارد. آنچه برای ظهور لازم است، احساس نیاز جهانی به کمک الهی، ناامیدی از همه مکتب‌های غیرالهی و آمادگی لازم پیروان و یاران امام برای همکاری با ایشان است و از این امور جز خداوند، کس دیگری آگاهی ندارد. ضمناً پیامبر اکرم فرمودند: مثل ظهور حضرت مهدی، مثل برپایی قیامت است. مهدی نمی‌آید مگر ناگهانی.

۳۰- چرا تعیین زمان ظهور امام عصر (عج) تنها در اختیار خداوند است؟ توضیح دهید. [ش ۸۹-۹۰ د]

آنچه برای ظهور لازم است، احساس نیاز جهانی به کمک الهی، ناامیدی از همه مکتب‌های غیرالهی و آمادگی لازم پیروان و یاران امام برای همکاری با ایشان است و از این امور جز خداوند، کس دیگری آگاهی ندارد.

- چه اموری برای ظهور حضرت مهدی (عج) لازم است؟ (شرایط ظهور) - دوران غیبت چه زمانی پایان می‌یابد؟

۳۱- طولانی بودن عمر حضرت مهدی (عج) چگونه امکان‌پذیر است؟ [ش ۸۶د - ۸۷]

برخی امور از نظر عقلی امکان‌پذیر نیستند و محال است در جهان خارج تحقق پیدا کنند. اما برخی امور هستند که تحقق آنها از نظر عقلی امکان‌پذیر است اما شرایط عوامل خارجی بسیار زیادی باید دست به دست هم دهند تا آن امور تحقق یابند. اینها امور غیر عادی‌اند نه غیر عقلی. طولانی شدن عمر انسانها از جمله این امور است. از نظر عقلی بدن انسان می‌تواند هزاران سال زنده بماند و از آنجا که همه عوامل و شرایط طول عمر در اختیار خداوند است به قدرت و اراده خود جسم مبارک امام عصر (عج) را جوان نگه می‌دارد تا آن حضرت به حیات خود ادامه دهد.

۳۲- با توجه به آیه ۱۱ سوره رعد، علت اصلی غیبت امام عصر (عج) را توضیح دهید.

این آیه بیان می‌کند که اگر خداوند در زندگی ما تغیری پدید می‌آورد، با اعمال و تصمیم‌گیری‌های ما ارتباط دارد. به همین جهت، علت غیبت و تداوم آن هم به ما انسانها بر می‌گردد.

۳۳- چرا غیبت امام عصر به خورشید پشت ابر تشبیه شده است؟

خورشید در این حالت، زمین را از تاریکی مطلق نجات می‌دهد، از سرد شدن دائم آن جلوگیری می‌کند و بخشی از فواید خود را به موجودات می‌رساند و در مجموع، همچنان زمین حفظ می‌شود. پشت ابر ماندن خورشید موقتی است و پس از مدتی خورشید نمایان می‌شود.

امام نیز در زمان غیبت زمین را از نابودی معنوی حفظ می‌کند، با هدایت معنوی خود، افراد مستعد را یاری می‌رساند و با وجود خود در میان مردم، آنان را از برکات بهره‌مند می‌کند؛ گرچه آنان متوجه نمی‌شوند. غیبت نیز امری موقتی است و بالاخره، آن حضرت ظهور خواهد کرد.

۳۴- غیرعادی و غیرعقلی (محال) چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟ برای هر کدام سه مثال ذکر کنید.

نمونه‌هایی از محال عقلی: یک عدد هم زوج باشد هم فرد، کوچک تر بودن کل یک مجموعه از جزء آن مجموعه، یک شکل هم مثلث باشد، هم دایره، افتادن سیب از درخت، بدون علت.

نمونه‌هایی از امور غیرعادی: کسی که بتواند ده دقیقه زیر آب بماند. برخورد یک سیاره با زمین، تولد ده قلو در یک زایمان.

۳۵- قرآن کریم خبر می‌دهد که حضرت نوح(ع) ۹۵۰ سال قوم خود را به توحید دعوت می‌کرد. از این خبر چه نتایج می‌توان گرفت؟

اینکه ایشان حداقل عمری حدود هزارسال داشته است و این احتمال زیاد است که مردم زمان ایشان هم عموماً همین قدر عمر می‌کرده‌اند. پس می‌توان گفت که در یک زمانی عمرهای حدود هزار سال وجود داشته است. پس عمر چند هزار ساله هم امر غیرممکنی نیست، آن هم برای یک انسانی که مسئولیت برپایی حکومت جهانی را برعهده دارد.

۳۶- درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

- غیبت امام مهدی (عج) در دوره غیبت، در مقابل حضور است نه ظهور. [ش ۸۹د-۹۰ ش غ]
- عمر طولانی امام زمان امری غیرعادی و غیرعقلی نیست و با قدرت الهی عملی می‌شود. [ش ۹۱ غ]
- عمر طولانی امام زمان امری عقلی و غیرعادی است. [ش ۹۳ ص]

۳۷- شیعه کدامیک را از ویژگیهای موعود می‌داند؟ [ش ۹۳]

- الف) زنده بودن امام زمان(ع)، مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه. (✓)
- ب) از نسل پیامبر اکرم(ص) و حضرت فاطمه است و هنوز به دنیا نیامده است. (✗)

۳۸- کدام مورد، از فواید الف) زنده بودن امام زمان(ع)، مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه است؟ [ش ۹۴]

الف) پیروان آن حضرت میدانند که ایشان از حال مسلمانان آگاه‌اند و از فداکاریها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند. (✓)

ب) بنابر سخنان پیامبر(ص) و ائمه اطهار، موعود و منجی انسانها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسگری است. (✗)

۳۹- کامل کنید:

- بخش اصلی رهبری امام مهدی (عج) مربوط به قلمرو (ولایت معنوی) است. [ش ۸۸د - ۹۰ ش - ۹۰د - ۹۲خ]
- امام زمان (عج) در دوره غیبت صغری از طریق افرادی خاص که به (نُواب آریعه) معروفند، با شیعیان ارتباط داشت. [ش ۹۰]
- رهبری امام زمان (عج) در عصر غیبت به (خورشید پشت ابر) تشبیه شده است. [ش ۹۰]
- دوره اول امامت حضرت مهدی(عج) که تا سال ۳۲۹ هـ-ق طول کشید، (غیبت صغری) نامیده می‌شود. [ش ۹۳د]

<p>۱- تاریخ زندگی انسان ها صحنه مبارزه دائمی حق و باطل بوده است. مشخصات جبهه حق چیست؟ در جبهه حق، خداپرستانی حضور دارند که در راه عدالت، انسان دوستی، آزادگی، فضایل اخلاقی و دفاع از حقوق محرومان و مستضعفان تلاش کرده اند و صفحات تاریخ را با جهاد و ایثار خود زیبایی و شکوه بخشیده‌اند.</p>
<p>۲- تاریخ زندگی انسان ها صحنه مبارزه دائمی حق و باطل بوده است. مشخصات جبهه باطل چیست؟ در جبهه باطل، خودخواهان و خودپرستانی حضور دارند که شرک و کفر و ستمگری پیشه ساخته و برای رسیدن به خواسته های خود، به بهره کشی از انسان‌ها و دامن زدن به فساد و بی بند و باری پرداخته‌اند.</p>
<p>۳- پاسخ به این سؤال که «نتیجه نهایی مبارزه حق و باطل چیست؟» به چه چیز بستگی دارد؟ پاسخ به این سؤال با بینش انسان درباره جهان ارتباط دارد.</p>
<p>۴- جبهه باطل چه آینده ای برای تاریخ به تصویر می‌کشند؟ آنان که از شناخت آفریننده جهان درمانده اند و اداره کننده‌ای مدبر و حکیم برای آن نمی‌شناسند، نمی‌توانند آینده‌ای روشن برای تاریخ انسان تصور کنند.</p>
<p>۵- توضیح دهید خداپرستان درباره «آینده تاریخ» چه اعتقادی دارند؟ [۸۷د]</p> <p>خداپرستان که معتقدند یکی از نام‌های خداوند حق است و اوست که با حکمت خود، جهان را اداره می‌کند، براساس وعده الهی، باور دارند که آینده نهایی جهان از آن حق خواهد بود و باطل، شکست خورده و مغلوب، صحنه را ترک خواهد کرد و حق طلبان جهان را اداره خواهند کرد و مردم یک زندگی خوب و رو به کمالی خواهند داشت.</p>
<p>۶- پیام آیه: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ.» (انبیاء، ۱۰۵) [خ ۸۷- خ ۹۰ - خ ۹۳ (ترجمه)]</p> <p>پیام : علاوه بر قرآن در کتاب زبور آمده است که زمین به بندگان صالح و درستکار خداوند خواهد رسید ترجمه : و در زبور (بعد از موعظه و پند) نوشتیم : همانا زمین را بندگان شایسته‌ام به ارث می‌برند .</p>
<p>۷- پیام آیه : «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ.» (قصص، ۵) را بنویسید . [خ ۸۵]</p> <p>پیام آیه در مورد «آینده تاریخ» : این آیه دیدگاه اسلام را درباره آینده تاریخ بیان می‌کند و اینکه در نهایت پیشوایی و رهبری از آن مستضعفان جهان خواهد بود و خواست و وعده الهی پیروزی حق بر باطل می‌باشد .</p>
<p>۸- بر اساس آیه: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ...» (توبه ، ۳۳) چه آینده‌ای برای تاریخ انسان پیش‌بینی شده است ؟ [خ ۸۹- ش ۹۰ (ترجمه)- خ ۹۴]</p> <p>آینده نهایی جهان از آن حق خواهد بود و باطل شکست خورده و مغلوب صحنه را ترک خواهد کرد . او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا دینش را بر هر دینی مسلط کند .</p>
<p>۹- پیامبران الهی، برای «تحقق وعده‌های الهی» در پایان تاریخ از چه طرح خاصی سخن گفته‌اند؟ [ش ۸۵- ۸۹د- خ ۹۴]</p> <p>پیامبران الهی می‌گویند که در پایان تاریخ ، در حالی که شرایط کاملاً آماده شده است، یک ولی الهی ظهور می‌کند و حکومت جهانی و عادلانه‌ای تشکیل می‌دهد که فقط براساس دین خدا اداره می‌شود . این عقیده اصلی پیامبران الهی است اما تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر اسلام پس از وی دستخوش دگرگونی شد.</p>
<p>۱۰- پیامبران الهی برای پایان تاریخ از ظهور یک «ولی الهی» و تشکیل حکومت «جهانی و عادلانه‌ای» که فقط براساس دین خدا اداره می‌شود، سخن گفته اند.</p>
<p>۱۱- درباره ظهور مهدی موعود(عج) در بین ادیان و پیامبران الهی چه اتفاق نظری وجود دارد ؟ [خ ۸۸- ۸۸د]</p> <p>- نظر ادیان مختلف و پیروان آن درباره موعود و منجی چیست؟</p> <p>علاوه بر عقیده اصلی پیامبران الهی، پیروان هر پیامبری اعتقاد خاصی درباره ظهور موعود پیدا کردند. با وجود این اعتقادات مختلف، همه در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند.</p>

۱۲- اعتقاد شیعه در مورد موعود چیست؟ [خ ۸۶]

بنابر سخنان صریح پیامبر اکرم(ص) و ائمه اطهار(ع)، موعود و منجی انسان ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری(ع) است. او هم نام پیامبر و مهدی یکی از لقب های اوست. ایشان آخرین ذخیره الهی است، و با توجه خاص خداوند به حیات خود ادامه می دهد تا این که به اذن خداوند ظهور می کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می دهد.

۱۳- دیدگاه اهل سنت درباره حضرت مهدی(عج) چیست؟

در کتاب های حدیث اهل سنت تأکید شده که حضرت مهدی(عج) از نسل پیامبر(ص) و حضرت فاطمه(س) است، اما هنوز به دنیا نیامده است.

۱۴- اعتقاد به زنده بودن امام زمان(عج)، مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه چه فوایدی دارد؟ [د ۸۷]

اول: هر ماجراجوی فریب کاری که بخواهد خود را مهدی موعود معرفی کند، به زودی شناخته می شود و مردم هوشیار فریب او را نمی خورند. دوم: پیروان آن حضرت، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می یابند و می دانند که ایشان از حال مسلمانان آگاه اند و از فداکاری ها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند.

سوم: هرگاه آنان احساس کنند، می توانند با امام حاضر و ناظر خود سخن بگویند، خواسته های خود را با ایشان در میان گذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، با امید و نشاط و پویایی تلاش کنند.

چهارم: جامعه به صورت های گوناگون از هدایت های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می گردد.

۱۵- چه چیزهایی، اصلی به نام انتظار را در دل ها زنده کرده است؟

نگاه مثبت دین به آینده تاریخ و اعتقاد به حضرت مهدی(عج)، اصلی به نام انتظار را در دل ها زنده کرده است.

۱۶- کامل کنید :

نگاه مثبت دین به آینده تاریخ و اعتقاد به حضرت مهدی (عج) اصلی به نام (انتظار) را در دل زنده کرده است. [خ ۹۰]

۱۷- ویژگی های انسان منتظر را بنویسید. [خ ۹۳]

انسان منتظر، به معنای خاص کلمه، کسی است که:

- هدف و آرمان خود را می شناسد و یقین دارد که روزی این هدف در جهان محقق می شود.
- از این رو همواره برای رسیدن جامعه به چنین هدفی تلاش می کند تا جامعه، هر چند یک قدم، به آن هدف نزدیک تر شود.
- و از آنجا که به خدا و جهان آخرت ایمان دارد، می داند که پاداش این تلاش خود را خواهد گرفت.

۱۸- درستی یا نادرستی گزاره زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

انسان منتظر به واقعیت های ناهنجار موجود « نه » می گوید و به امید فردای درخشان تلاش می کند. [خ ۹۱] غ

۱۹- جامعه منتظر چگونه جامعه ای است؟ (ویژگی های جامعه منتظر در عصر غیبت) [د ۸۵-خ ۸۷-ش ۸۸-خ ۹۲]

جامعه منتظر به واقعیت های ناهنجار موجود « نه » می گوید و به امید فردای درخشان تلاش می کند.

جامعه منتظر، حکومت طاغوت را بر نمی تابد؛ در مقابل آن می ایستد و مقاومت می کند.

جامعه منتظر می کوشد در جهت همان نوع از جامعه ای که انتظارش را می کشد حرکت کند.

۲۰- به اعتقاد جامعه شناسان « پویایی جامعه شیعه » در طول تاریخ به چه عواملی وابسته بوده است؟ [خ ۸۵-خ ۸۹-ش ۹۴]

الف) گذشته سرخ: اعتقاد به عاشورا و آمادگی برای ایثار و شهادت در راه عدالت خواهی، آرمان گرایی و حقیقت جویی

ب) آینده سبز: باور به مهدویت و نپذیرفتن حکومت های طاغوتی و تلاش برای گسترش عدالت و انسانیت در سراسر جهان

۲۱- چهار مورد از مسئولیت های « شخص منتظر » در دوره غیبت را نام ببرید. [د ۸۹-۹۰]

۱- تقویت معرفت، ایمان و محبت به امام

۳- ایجاد آمادگی در خود و جامعه

۲- پیروی از امام

۴- دعا برای ظهور امام

۲۲- افزایش معرفت به امام عصر(عج) چه ثمره و دنباله ای دارد؟

افزایش معرفت به امام عصر(عج)، تقویت محبت به دنبال می آورد.

۲۳- بر اساس گفته پیامبر اکرم(ص)؛ هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، چه باید کند؟ باید ولایت و محبت امام عصر(عج) را بپذیرد

۲۴- چرا « تقویت ایمان » یکی از مسئولیتهای شخص منتظر در عصر غیبت است ؟ [خ ۸۹] چرا عصر غیبت، عصر دو دلی‌ها و شک و تردیدهاست؟ [خ ۹۳]

عصر غیبت، عصر دو دلی‌ها و شک و تردیدهاست. زیرا در این دوره، فتنه‌های گوناگون و اندیشه‌های رنگارنگ پیدا می‌شوند و بی‌ایمانی را تبلیغ می‌کنند. پس مؤمن حقیقی برای اینکه به تردید نیفتد و با یقین برای فردای روشن آماده شود باید به تقویت معرفت و ایمان بپردازد.

۲۵- بر اساس گفته پیامبر اکرم(ص)؛ بزرگترین مردمان در ایمان و یقین، چه کسانی هستند؟ کسانی هستند که در روزگاران آینده زندگی می‌کنند، پیامبرشان را ندیده‌اند، امام آنها در غیبت است و فقط به سبب خواندن قرآن کریم و احادیث معصومین (و تفکر در آن‌ها) ایمان می‌آورند.

۲۶- از مسئولیتهای منتظر در دوره غیبت ؛ « پیروی از امام عصر(عج)»، را توضیح دهید: منتظر حقیقی تلاش می‌کند در عصر غیبت هم پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند. پیروی از امام عصر پیروی از دستور آن حضرت(عج) مبنی بر مراجعه به عالمان دین و تبعیت از آن‌هاست. رسول خدا می‌فرماید: خوشا به حال کسی که به حضور « قائم» برسد، درحالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.

۲۷- منتظر، عصر غیبت را عصر «آماده باش برای یاری امام» تلقی می‌کند. او هر لحظه منتظر است « ندای امام در جهان طنین انداز » شود و مردم را برای «پیوستن به حق» فراخواند.

۲۸- آنان که در زندگی خود با باطل مبارزه نکرده‌اند و با مستکبران مقابله ننموده‌اند، در روز ظهور، چه خواهند گفت؟ چرا؟ به علت عدم آمادگی، مانند قوم حضرت موسی(ع) به حضرت مهدی(عج) خواهند گفت: تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می‌نشینیم.

۲۹- چرا ایجاد آمادگی برای ظهور امام عصر(عج) باید در همه ابعاد علمی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی باشد ؟ [د ۸۸] زیرا امام زمان(عج) یارانی توانمند در همه ابعاد می‌خواهد یارانی که بتوانند مسئولیتهای بزرگ عصر ظهور را به دوش گیرند و با هدایت امام خود جامعه‌ای برخوردار از همه مواهب طبیعی و سرشار از شور و نشاط زندگی بنا کنند که در آن خبری از فقر، عقب ماندگی، جهل و ظلم و تبعیض نباشد.

۳۰- چه کسانی می‌توانند در هنگام ظهور سرشار از یقین و استوارتر از صخره‌ها باشند؟
- چه کسانی می‌توانند در هنگام بیعت با امام، اهل جهاد و پیکار باشند، پاک دامنی پیشه کنند و اهل زشتی و زشت کاری نباشند؟
- چه کسانی می‌توانند یاران راستین امام زمان(عج) باشند ؟ [خ ۸۵]
کسانی که قبل از ظهور آن حضرت، تمرین کرده و در صحنه فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و ایستادگی و مقاومت در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی چون شجاعت، عزت نفس، بلندهمتی و پاک دامنی را در خود پرورانده باشند.

۳۱- توضیح دهید آیا کسانی که فقط با دعا و گریه منتظر ظهور حضرت ولی عصر(عج) هستند می‌توانند یاران راستین امام باشند ؟ [خ ۸۶] خیر - زیرا کسانی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کنند و در نبرد حق علیه باطل، عدالتخواهان علیه ستم‌پیشگان و پابرهنگان علیه مستکبران حضور نداشته باشند، چنین کسانی جوهره شجاعت، از جان گذشتگی و صلابت روحی را به دست نخواهند آورد و در نبرد سهمگین سپاه امام علیه ستمکاران جهان، صحنه را ترک خواهند کرد.

۳۲- یاران امام، پیشتازان « تحول جهانی» و سازندگان « تمدن متعالی اسلامی» هستند.

۳۳- هسته مرکزی یاران امام عصر(عج)، چگونه اند؟
سیصد و سیزده نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم(ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر(عج) پنجاه نفر از آنان از زنان هستند. همچنین، در احادیث آمده که بیش تر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند.

۳۴- چرا در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؟
زیرا فرج و گشایش واقعی برای دینداران با ظهور آن حضرت حاصل می شود.

۳۵- بر اساس فرمایش حضرت علی (ع)، امام زمان(ع) با چه شرایطی با مردم پیمان می بندند و بیعت می کنند؟ [۸۶د- ۸۷د- ۸۸ش]

امام با این شرط با آنان بیعت می کند که در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون ریزی نکنند، به خانه ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند و بر مرکب های گران قیمت سوار نشوند، لباس های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند

۳۶- از دیدگاه قرآن کریم، آینده تاریخ از آن چه کسانی است؟
حکومت جهانی به مؤمنان صالح می رسد و مستضعفان وارث زمین خواهند شد. «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ.» (انبیاء ، ۱۰۵)

۳۷- معتقد بودن به انتظار، چه تأثیرهایی بر شخصیت فرد منتظر دارد؟
چون انتظار امام زمان(عج) از روی اشتیاق و مهر و محبت است و در شخص منتظر آثاری دارد؛ از جمله:

- ۱- برای جلب رضایت امام تلاش می کند؛
- ۲- امام را الگو قرار می دهد و می کوشد تا خصلت های مورد توجه ایشان را در خود به وجود آورد؛
- ۳- شخص را فعال و با نشاط می کند و امید به آینده های زیبا را در او افزایش می دهد.

۳۸- این جمله را تحلیل کنید: منتظران مصلح، خود باید صالح باشند .
کسانی که می کوشند خود را آماده همان کارهایی کنند که امام از آنها خواهد خواست، «انتظار مثبت» دارند؛ یعنی، آدمهای فعالی هستند که در جهت تحقق خواسته های امام خود تلاش می کنند. آنان می کوشند جبهه ای از حق تشکیل دهند و همواره بر تعداد باران خود بیفزایند و در عین فعالیت سازنده و مثبت با اشک و شوق و دعا و ندبه، ظاهر شدن امام را طلب می کنند.

۳۹- پیام آیه « وَ مَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ » چیست؟
چون همه مردم نمی توانند دانش دین را به طور عمیق و تخصصی فرا بگیرند، باید کسانی این مسئولیت را بپذیرند تا سایر مردم برای به دست آوردن احکام به آنان مراجعه کنند.

۴۰- در دوره غیبت کبری مسئولیت های مربوط به امامت، یعنی مرجعیت دینی و ولایت ظاهری چگونه ادامه می یابد؟
در دوره غیبت کبری، مسلمانان از چه راهی به احکام اسلامی دسترسی پیدا می کنند و این قوانین چگونه در جامعه اسلامی پیاده می شود؟
پاسخ را می توان از سیره امامان(ع) بدست آوریم. از اقدامات ایشان تربیت دانشمندانی بود که بتوانند احکام را با مراجعه به قرآن و سنت معصومین(ع) بدست آورند. این دانشمندان، به شهرهای دوردست می رفتند و احکام را به مردم می آموختند. این روش، برگرفته از قرآن بود که دستور می دهد: گروهی از مردم همت خود را صرف تفقه در دین کنند، تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و اسلام را به مردم بیاموزند. ما وظیفه داریم در زمان غیبت به این فقیهان مراجعه کنیم.

۴۱- تفقه را تعریف کنید . [خ ۸۶- ۸۸- ۸۹د] تفکر عمیق در دین را تفقه گویند .

۴۲- فقیه را تعریف کنید . [۸۷د- ۹۰ش] به افرادی که به معرفت عمیق در دین و احکام دینی رسیده اند فقیه می گویند .

۴۳- پیام این حدیث پیامبر(ص): « اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگری را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن ها آموزش دهد.» چیست؟ پیام این حدیث امام صادق(ع): «از میان کسانی که در احکام دین تخصص دارند، یکی را برگزینید؛ که من چنین شخصی را قاضی و حاکم قرار دادم.» چیست؟
فقیه کسی است که با مطالعه دقیق منابع اسلامی به مرحله ای از تخصص در دین رسیده که می تواند احکام اسلامی را به دست آورد و حلال و حرام دین را تشخیص دهد.

۴۴- پیام حدیث امام عصر(عج) که می فرماید: « وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُؤَاهِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ.» چیست؟
فقیه باید بتواند احکام مسائل و رویدادهای جدید را نیز که در زمان پیامبر اکرم و امامان اتفاق نیفتاده به دست آورد.

- ۴۵- در دوره غیبت، بنابه فرمان امام زمان (عج) و به نیابت از ایشان، « فقیه واجد شرایط »، دو مسئولیت « مرجعیت دینی » و « رهبری و ولایت » را برعهده دارد. [خ ۹۳]
- ۴۶- تقلید را تعریف کنید. [ش ۸۵- ۸۶- خ ۸۷- ۸۸- ش ۹۰- ش ۹۴]
- کسانی که خود در احکام دین متخصص نیستند به متخصصان (فقیهان- مراجع) مراجعه می‌کنند و مطابق با راهنمایی آنان عمل می‌نمایند. پس، تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص است.
- ۴۷- مرجع تقلید را تعریف کنید. [ش ۸۵- ۹۳- ش ۹۴]
- فقیهانی که با تفکر در آیات و روایات و با کمک گرفتن از موازین دقیق عقل، احکام را به دست می‌آورند و در اختیار مردم قرار می‌دهند و مردم نیز در احکام دین از آنان تقلید یا پیروی می‌کنند، را « مرجع تقلید » می‌گویند.
- ۴۸- ولیّ فقیه را تعریف کنید. [خ ۸۵- ۸۸- خ ۹۰- ۹۰- خ ۹۲- ش ۹۴]
- از میان فقیهان دارای شرایط، آنکه توانایی لازم برای برپایی و اداره حکومت را دارد، رهبری جامعه را به دست می‌گیرد و به پیاده کردن قوانین الهی در جامعه اقدام می‌کند. فقیه‌ای که این مسئولیت را برعهده دارد، ولیّ فقیه می‌نامند. او بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است.
- ۴۹- در عصر غیبت، مرجعیت دینی و حکومت اسلامی چگونه تداوم می‌یابد؟ [خ ۸۷- ۹۰- ش ۹۱]
- در عصر غیبت مرجعیت دینی در شکل (مرجعیت فقیه) ادامه می‌یابد و حکومت اسلامی در چهارچوب (ولایت فقیه) استمرار پیدا می‌کند.
- ۵۰- درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید. [ش ۸۹- ۸۸- خ ۹۰- ش ۹۰]
- در عصر غیبت حکومت اسلامی در چهارچوب (ولایت فقیه) استمرار پیدا می‌کند. ص
- در عصر غیبت، حکومت اسلامی در چارچوب (مرجعیت فقیه) استمرار می‌یابد. غ
- ۵۱- بنا بر فرمان امام زمان (عج) در دوره غیبت، نیابت ایشان به چه کسی می‌رسد و مسئولیتهای او چیست؟ [ش ۸۸]
- به نیابت از ایشان « فقیه واجد شرایط » دو مسئولیت « مرجعیت علمی » و « رهبری و ولایت ظاهری » را بر عهده دارد و در حدّ توان جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می‌کند.
- ۵۲- شرایط مرجع تقلید و ولیّ فقیه چیست؟ [ش ۸۵- ۹۰- مرجع تقلید، علاوه بر تخصص در فقه، باید چه شرایطی را نیز دارا باشد؟
- ۱- متخصص در فقه ۲- با تقوا ۳- عادل ۴- زمان شناس ۵- با تدبیر و با کفایت. ۶- شجاع و دارای قدرت روحی.
- چه شرایطی برای مشروعیت یافتن رهبر جامعه اسلامی (ولیّ فقیه) لازم است؟ [ش ۸۵- ۹۰]
- ۵۳- با توجه به احادیث، « شرایط مرجع و فقیه‌ای که شایسته پیروی است » را بنویسید. [ش ۸۵- ۸۶- ش ۸۸- ش ۹۲]
- ۱- با تقوا و عادل باشد؛ ۲- زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز استخراج کند؛ ۳- در رشته تخصصی خود (معارف و احکام دینی) از دیگران داناتر باشد.
- ۵۴- سه شرط مشترک از شرایط ولیّ فقیه (رهبر) و مرجع تقلید کدامند؟ [ش ۸۷- ۸۹- با تقوا بودن - عادل بودن - زمان شناس بودن
- ۵۵- چرا ولیّ فقیه باید « زمان شناس » باشد؟ [ش ۹۰] برای اینکه بتواند احکام دینی را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.
- با کدام شرط مرجع تقلید می‌تواند احکام دینی را متناسب با نیازهای روز به دست آورد؟ [ش ۹۱] زمان شناس
- ۵۶- چرا « تدبیر و کفایت » و « شجاعت و قدرت روحی » از شرایط رهبر جامعه اسلامی است؟ [ش ۸۸- ۹۳- ش ۹۴]
- با تدبیر و کفایت باشد تا بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند و با درایت و بینش قوی نقشه‌های دشمنان دین را خنثی سازد. شجاعت و قدرت روحی داشته باشد تا بدون ترس و واهمه با دشمنان دین مبارزه کند و در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.
- ۵۷- مشروعیت ولیّ فقیه را تعریف کنید. [ش ۸۸] دارابودن شرایط مربوط به رهبری که دین معین کرده است.
- ۵۸- راههای شناخت « مرجع تقلید » را بنویسید. [ش ۸۶- ۸۸- ش ۸۹- ۸۹- ش ۹۰- راههای شناخت « فقیه واجد شرایط » را بنویسید.
- ۱ - خود ما به اندازه‌ای از علم فقه اطلاع داشته باشیم که بتوانیم فقیه دارای شرایط را بشناسیم و تشخیص دهیم.
- ۲ - از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهند، بپرسیم.
- ۳ - یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، دارای شرایط است.
- ۵۹- چرا انتخاب ولیّ فقیه نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد؟

از آنجا که ولیّ فقیه بیان کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد.

۶۰- چرا افراد نمی توانند به طور جداگانه برای خود ولیّ فقیه انتخاب کنند؟ [د ۹۰- خ ۹۳]

چون اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکانپذیر است در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می آید و این یک امر روشن و بدیهی در تمام نظامهای سیاسی دنیاست. پس مردم در انتخاب ولیّ فقیه باید به صورت دسته جمعی اقدام کنند و فقیه‌ی را که دارای شرایط رهبری است با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به او بسپارند.

۶۱- انتخاب ولیّ فقیه به چه شیوه‌هایی انجام می‌گیرد؟ [خ ۸۶- ۸۶د- ۸۷د- خ ۹۰] مقبولیت ولیّ فقیه به چه شیوه‌هایی مشخص می‌گردد؟ به شیوه مستقیم با حضور مردم در اجتماعات و راهپیمایی‌های سراسری و شیوه غیرمستقیم که در قانون اساسی پیش‌بینی شده است و مطابق آن، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کس را که شایسته تر برای رهبری تشخیص دهند، به جامعه اعلام می‌کنند.

۶۲- انتخاب ولیّ فقیه به روش « غیر مستقیم » را با ذکر مثال شرح دهید. [د ۹۰]

اکنون نیز بنا بر قانون اساسی، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کس را که شایسته تر برای رهبری تشخیص دهند، به جامعه اعلام می‌کنند. بر این مبنا بود که پس از رحلت امام خمینی رحمه الله علیه حضرت آیت الله خامنه ای مسئولیت رهبری جامعه را عهده دار شدند.

پس از رحلت امام خمینی(ره)، انتخاب ولیّ فقیه در کشور ما چگونه انجام می‌گیرد و مردم از چه طریقی در انتخاب ایشان دخالت دارند؟

۶۳- دو ویژگی کسی که شایستگی رهبری جامعه اسلامی را دارد، نام ببرید. [خ ۸۹] مشروعیت - مقبولیت

۶۴- منظور از « مشروعیت » و « مقبولیت » ولیّ فقیه را مختصراً توضیح دهید. [ش ۸۶- د ۹۳]

فقیه‌ی که هم شرایط تعیین شده در دین را دارا باشد (مشروعیت) و هم مورد پذیرش مردم باشد (مقبولیت)؛ می‌تواند رهبری جامعه اسلامی را بر عهده‌گیرد و کشور را اداره کند و به پیش‌برد.

۶۵- چرا ولیّ فقیه باید « مقبولیت » داشته باشد؟ [ش ۸۷- ۸۸- ش ۸۹د]

فقیه‌ی می‌تواند جامعه را به سوی هدفهای اسلامی رهبری کند که مردم با آگاهی و شناخت او را قبول داشته باشند و به او اطمینان و اعتماد پیدا کرده باشند با پذیرش و قبول مردم است که رهبری و هدایت جامعه میسر می‌گردد و پیاده کردن احکام الهی ممکن و مقدور می‌شود.

۶۶- حکومت اسلامی قلعه و حصار محکمی است که منتظران در آن، به آماده سازی و تشکّل خود می‌پردازند

۶۷- آیا تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت می‌تواند در زمینه‌سازی حکومت جهانی ولیّ عصر(عج) مؤثر باشد؟ [د ۸۵- ۸۹د]

بله؛ زیرا برقراری حکومت اسلامی، علاوه بر اینکه یک ضرورت اساسی در اجرای احکام اسلامی است، به مؤمنان و منتظران حضرت مهدی (عج) فرصت می‌دهد که آنچه را برای آمادگی ظهور لازم است، فراهم سازند.

۶۸- تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت، به چه معناست؟

به معنای ارائه یک الگو از حاکمیت دینداران است که با الهام از تعالیم انبیاء، برای خوشبختی و سعادت دنیا و آخرت انسان‌ها تلاش می‌کنند.

۶۹- تقلید برای چه کسانی لازم است و شامل چه زمینه‌هایی می‌شود؟

تقلید برای کسانی لازم است که به سنّ تکلیف رسیده و در احکام دین کارشناس و متخصص نباشند. تقلید به اصول اعتقادی، یعنی توحید، معاد، نبوت، امامت و عدل مربوط نمی‌شود و در این اصول، هرکس باید با دلیلی که در حدّ خود دارد، به یقین برسد. تقلید به فروع دین، یعنی احکام و دستورات عملی مربوط می‌شود.

۷۰- چرا باید مرجع عادل و زمان شناس باشد؟

یعنی در مرتب‌های از تقوا قرار دارد که در پی انجام دادن واجبات و دوری از گناهان است و گناهان کبیره را انجام نمی‌دهد و گناه صغیره را تکرار نمی‌کند. این امر سبب می‌شود که احتمال حکم دادن از روی هوی کاهش یابد.

پرسش‌های درس یازدهم :

<p>۱- براساس عبارت قران: «... وَ الَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ مِّمَّا لَبِثُوا وَ تَرَهَّقُهُمْ ذَلَّةٌ...» کسانی که از تمایلات نامشروع دنباله روی کنند و به گناه و زشتی روی آورند چه سرانجامی خواهند داشت؟ خواری و ذلت چهره شان را می پوشاند، یعنی ذلت در برابر گناه</p>
<p>۲- ترجمه کنید: «... وَ لِلَّهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُولِهِ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ لَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ.» (منافقون ، ۸) [ش ۸۶- خ ۸۷ ش ۸۸- ۹۰ د ۹۰] عزت از آن خدا و پیامبرش و مؤمنین است . و لیکن منافقین نمی دانند .</p>
<p>۳- ترجمه و پیام آیه: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...» (فاطر ، ۱۰) [۸۵ د - ش ۸۹ - خ ۹۰ ش ۹۳] هر کس عزت را می خواهد پس تمام عزت از آن خداست . پیام آیه عبارت است از : « راه اصلی کسب عزت و کرامت بازگشت به سوی خدا و قبول فرمان‌های اوست . »</p>
<p>۴- بر اساس آیه: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...» (فاطر ، ۱۰) راه پرورش عزت نفس چیست ؟ [۸۶ د] هر کس عزت و سربلندی را می خواهد ، پس تمام عزت از آن خداست . این آیه سرچشمه عزت را خداوند معرفی می کند و می فرماید : هر کس به دنبال عزت است باید به این سرچشمه مراجعه کند .</p>
<p>۵- عزت به چه معناست و انسان عزیز کیست؟ [خ ۹۱] عزت به معنی شکست ناپذیری است. انسان عزیز کسی است که در مقابل دیگران تسلیم نمی شود و شکست نمی خورد. بنابراین، وقتی می گوئیم فلان شخص دارای عزت نفس است، منظورمان این است که او نفسی شکست ناپذیر دارد و تسلیم نمی شود.</p>
<p>۶- در مقابل چه چیزهایی باید عزت نفس داشته باشیم؟ آیا جایی هست که ذلت بهتر از عزت باشد؟ خداوند به انسان کرامت و بزرگی بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده و خطاب به وی فرموده: «ای فرزند آدم، این موجودات و مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم. یعنی خداوند مخلوقات دیگر را آفرید تا بشر از آن ها بهره بگیرد و انسان را آفرید تا به جایگاه قرب الهی نایل شود. پس هیچ جا ذلت بهتر از عزت نیست.</p>
<p>۷- چگونه می توان کرامتی که خداوند به انسان داده است را حفظ کرد و به چنان جایگاهی رسید؟ قرآن کریم، یکی از راه های اصلی رسیدن به چنین هدفی را کسب «عزت نفس» می داند.</p>
<p>۸- انسان باید در برابر چه چیزی و چه کسی عزیز و شکست ناپذیر باشد؟ - در چه مواردی «عزت و شکست ناپذیری» ضروری است؟ [د ۹۰] عزت و شکست ناپذیری انسان در دو مورد ضروری است؛ آندو مورد را بنویسید: [خ ۹۴] عزت و شکست ناپذیری در دو مورد ضروری است: ۱- در برابر خواسته‌های نامشروع درونی که سبب روی آوردن ما به گناه می‌شوند. ۲- در برابر دشمنان ظالم و ستمگر بیرونی که می خواهند درمقابل ظلم آنان تسلیم باشیم و ذلت را بپذیریم.</p>
<p>۹- بر اساس آموزه های قرآن کریم ؛ عزت در برابر گناه و ذلت در برابر گناه چگونه حاصل می‌شود؟ هر که در برابر تمایلات نامشروع بایستد و به نیکی‌ها روی آورد و از گناه دوری کند، گرد ذلت بر چهره او نمی نشیند، عزیز در برابر گناه. و هر کس از این قبیل تمایلات دنباله روی کند به گناه و زشتی روی آورد، خواری و ذلت چهره او را می پوشاند، ذلت در برابر گناه.</p>
<p>۱۰- چه کسی در مقابل تحریک و تشویق دیگران به گناه، ایستادگی می‌کند و به آنها پاسخ «نه» می دهد؟ انسانی که نفس خود را عزیز و شکس تناپذیر کرده، توانایی کنترل هوس ها و تمایلات نابجای خود را دارد.</p>
<p>۱۱- چرا نمی‌توان مسئولیت انجام دادن گناه را از دوش خود برداشت و به عوامل بیرونی منتقل کرد ؟ [خ ۸۹- ش ۹۰- خ ۹۳] زیرا عوامل بیرونی فقط زمینه‌ساز هستند، نه بیشتر. آنکه تصمیم می‌گیرد و مرتکب گناه می‌شود و کرامت خدادادی خود را لکه دار می‌کند، خود انسان است. چه بسیار انسان هایی که همان زمینه‌ها را می بینند اما با قدرت روحی و اراده قوی در مقابل گناه م یابستند و آن را شکست می دهند. - آیا عوامل « تحریک کننده بیرونی می تواند توجیهی برای خطا و گناه افراد باشد؟ چرا؟ [د ۹۳]</p>

<p>۱۲- چگونه می‌توانیم ایستادگی و عزّت در برابر هوس و گناه را در خود تقویت کنیم؟ [ش ۹۴]</p> <p>قرآن، راه آنرا نشان داده‌است: با روی آوردن به خدا. سرچشمه تمام عزّت‌هاست و هر که دنبال عزّت است، باید خود را بدین سرچشمه پیوند دهد.</p>
<p>۱۳- پیام حدیث امیرالمؤمنین (ع) که می‌فرمایند: « بنده دیگری (مثل خودت) نباش؛ چرا که خدا تو را آزاده آفریده است. » چیست؟</p> <p>تسلیم نشدن در برابر ظالمان و حفظ عزت نفس خود در مقابل آنان.</p>
<p>۱۴- چرا کسی که بنده حقیقی خدا شد، عزیز می‌شود و تن به ذلّت و خواری در برابر گناه و گناهکاران نمی‌دهد؟</p> <p>زیرا او خود را همواره در پیشگاه خدا می‌بیند. می‌داند که اگر چه او خدا را نمی‌بیند اما خدا او را می‌نگرد.</p>
<p>۱۵- ریشه عزّت و ذلّت در وجود انسان چیست؟</p> <p>انسان دارای دو دسته از تمایلات است. تمایلات عالی و تمایلات دانی. انسان باید به گونه‌ای زندگی خود را تنظیم کند که توجه به تمایلات دانی مانع رشد و شکوفایی تمایلات عالی نگردد.</p>
<p>۱۶- « تمایلات انسان » چند دسته است؟ آنها را بنویسید. [ش ۸۵-۸۷-۸۸-ش ۹۰-۹۰-ش ۹۳]</p> <p>۱- تمایلات عالی (خود عالی): مربوط به بُعد روحی و معنوی اوست؛ مانند تمایل به دانایی، احسان، شجاعت، ایثار، حُسن خلق، عدالت، عفاف، حیا و گذشت.</p> <p>۲- تمایلات دانی (خود دانی): مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی اوست؛ مانند تمایل به ثروت، شهوت، غذاهای لذیذ و متنوع، زیور و زینت و رفاه.</p> <p>- ریشه عزت و ذلت در وجود انسان دو دسته تمایلات است، آن دو را بنویسید. [ش ۹۴]</p>
<p>۱۷- جایگاه تمایلات دانی، در زندگی دنیا چیست؟ نحوه برخورد انسان با آنها چگونه باید باشد؟</p> <p>تمایلات دانی، تمایلات بدی نیستند، بلکه برای زندگی در دنیا لازم هستند، اما نباید از حدّ تجاوز کنند و مانع رشد تمایلات عالی شوند. حدّ و مرز این نیاز را خدا می‌داند و خداوند چگونگی بهره‌مندی از شهوت، ثروت و سایر امور دنیایی را مشخص کرده تا انسان بتواند تمایلات عالی را در خود رشد دهد و به کمال رساند.</p>
<p>۱۸- « انسان عزیز » و « انسان ذلیل » در برابر نفس لوامه و نفس اماره خود چگونه عمل می‌کند؟ [ش ۸۸] [خ ۸۷]</p> <p>انسان عزیز همواره به ندای عقل و وجدان و نفس لوامه گوش فرامی‌دهد و تسلیم نفس اماره نمی‌شود. اما انسان ذلیل، در درون شکست می‌خورد و تسلیم نفس اماره می‌شود.</p>
<p>۱۹- پیش از آنکه انسان گناهکار، در مقابل عوامل بیرونی تسلیم شود و یا کسی، در مقابل دیگران تن به ذلّت دهد؛ در درون او چه اتفاقی می‌افتاد؟</p> <p>ابتدا در خود می‌شکند و حقارت را پذیرا می‌شود. ابتدا در مقابل تمایلاتِ پستِ درون خود شکست خورده و ذلیل شده است. او عزّت خود را از دست داده و به دناّت و پستی دچار شده است.</p>
<p>۲۰- راه های تقویت نفس را نام ببرید.</p> <p>۱. شناخت ارزش خود و فروختن خویش به بهای اندک</p> <p>۲. توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او</p>
<p>۲۱- با توجه به آیات و احادیث و نکاتی که پیرامون عزت نفس مطرح شد، نمودار زیر را تکمیل کنید:</p> <p>تسلیم و بندگی خداوند ← عزّت نفس</p> <p>احساس حضور در پیشگاه خداوند ← عزّت نفس، دوری از گناه، توجه به خود عالی و نفس لوامه</p> <p>غفلت از خداوند ← ذلت نفس، افتادن در دام گناه، گرفتار شدن در خود دانی و نفس اماره</p> <p>عزّت نفس ← حفظ پیمان با خدا و باقیماندن بر عزم و تصمیم</p> <p>ذلّت نفس ← شکستن پیمان با خدا و سستی در عزم و تصمیم</p> <p>فقیری که دارای عزّت نفس باشد گدایی نمی‌کند. گدا، ابتدا خود را کوچک می‌کند و سپس گدایی می‌کند. جوانی که عزت نفس دارد، در برابر شهوت نمی‌شکند.</p> <p>انسان عزیز در برابر ظالم و ستمگر شکست ناپذیر و در برابر مردم متواضع و فروتن است.</p>

۲۲- کامل کنید :

- تحریکات بیرونی عوامل زمینه‌ساز گناهند ، اما قدرت (روحی و اراده) انسان می‌تواند در مقابل گناه بایستد . [ش ۸۸]
- تمایلات عالی انسان مربوط به بُعد (روحی و معنوی) و تمایلات دانی او مربوط به بُعد (حیوانی و دنیایی) است . [د ۹۰ص]
- انسان دارای دو دسته از تمایلات است ؛ تمایلات (عالی) و تمایلات (دانی) . [خ ۹۲]
- انسان عزیز همواره به ندای عقل و وجدان و نفس (لوآمه) گوش فرا می‌دهد و تسلیم نفس (اماره) نمی‌شود . [ش ۹۳]

۲۳- درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید .

- انسان دارای عزت نفس در مقابل افراد زورگو و ستمگر متواضع است . [ش ۹۰ غ]
- انسان عزیز همواره به ندای عقل و وجدان و نفس لوآمه گوش فرا می‌دهد و تسلیم نفس اماره نمی‌شود. [د ۹۰-خ ۹۳ ص]
- انسان عزیز همواره به ندای نفس اماره گوش فرا می‌دهد و تسلیم نفس لوآمه نمی‌شود. [د ۹۲ غ]
- عقل و وجدان، انسان را به تمایلات دانی فرا می‌خواند، چون به دنبال خوشبختی همیشگی اوست. [ش ۹۴ غ]

۲۴- میان عزت نفس و گناه چه رابطه‌ای وجود دارد؟ چرا؟

میان عزت نفس و گناه رابطه معکوس برقرار است؛ یعنی، هر قدر عزت نفس بالاتر م‌یرود، گناه کمتر م‌یشود؛ زیرا تا انسان حقیر نشود و خود را کوچک نکند، دست به گناه نم‌یزند، همان‌طور که هر قدر انسان خود را عزیز ببیند، تن به ذلت به گناه نم‌ی‌سپارد.

۲۵- با توجه به این که آیه ۱۰ سوره فاطر خداوند را صاحب عزت معرفی می‌کند، راه بهره‌مندی از عزت الهی چیست؟

اطاعت از خداوند است. راه بهره‌مندی از عزت الهی آن است که از فرمان‌های الهی پیروی کنیم و قدم در مسیری بگذاریم که خدا می‌پسندد.

۲۶- آیا انسانی که دارای عزت نفس است به پیمان شکنی دست می‌زند؟

خیر. انسان صاحب‌عزت پیمان‌شکنی نمی‌کند؛ زیرا کسی پیمان خود با دیگران و به خصوص پیمان با خدا را می‌شکند که ابتدا در خود شکسته باشد؛ یعنی، خود عالی او تسلیم خود دانی شده باشد. اما کسی که صاحب عزت است، خود عالی خود را برتر می‌شمارد و آنرا عزیز می‌دارد.

پرسش‌های درس دوازدهم :

۱- (خانواده) ارزشمندترین بناء و بنیان نزد خداست که با پیوند زن و مرد به وجود می‌آید و با (آمدن فرزندان) کامل می‌شود.
۲- ترجمه کنید: «مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا أَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةَ وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ». روم ۲ و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند!
۳- ترجمه کنید: «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَ حَفَدَةً وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبَالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ». (نحل ۷۲)
و خداوند برای شما همسرانی از خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگان قرار داد و از پاکیزه‌ها روزیتان داد آیا با وجود این (مردم) به باطل می‌گروند و به نعمت خدا کافر می‌شوند.
۴- آیا کلمه «انس» و «بنی‌آدم» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی دارد؟ چرا؟ [خ ۸۹]
خیر کلمه انس و بنی‌آدم در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر پیامی که با این کلمات همراه شده به زن و مرد - هر دو - مربوط می‌شود. زیرا زنان و مردان به عنوان افراد نوع انسان ویژگیهای فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با استفاده از سرمایه‌های ذاتی خود می‌توانند به آن هدف برسند و در بهشت جاوید خداوند منزل گزینند .
۵- مثالها و مواردی را بیان کنید که در قرآن کریم اختصاص به مرد یا زن ندارد:
- کرامتی که خداوند به انسان بخشیده و بر سایر مخلوقات برتری داده است. - پاداش اخروی و قرب به پروردگار. - گرمی تر بودن نزد خداوند بر اساس میزان تقوا، عفاف و دوری از گناه. - گرفتار شدن به عذاب اخروی و دوری از خداوند.
۶- مقصود از آفرینش انسان‌ها به صورت زوج، چیست؟
زوجیت میان زن و مرد آنگاه معنی دارد که هر دو تکمیل کننده یکدیگر باشند. برخی تفاوت‌های زیستی و روان‌شناختی سبب شده که هر کدام از مرد و زن بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های متفاوتی را برعهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدیدآورند
- چرا خداوند نقش زن و مرد را متفاوت قرار داده است؟ [خ ۸۷]
۷- زوجیت میان زن و مرد در چه صورت معنی دارد؟ [ش ۹۴]
الف) آنگاه که زن و مرد تکمیل‌کننده یکدیگر باشند. (✓) ب) آنگاه که یکی بر دیگری برتری ذاتی پیدا کند. (*)
۸- زن و مرد در چه اموری مشترک و از چه جهاتی متفاوتند؟ این تفاوت را توضیح دهید.
در ویژگیهای انسانی باهم مشترک هستند و خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده است، اما از جهت «زن بودن» و «مرد بودن» (زیستی و روان‌شناختی) تفاوتی دارند. این تفاوتها نیز به گونه‌ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده، بدون اینکه یکی بر دیگری برتری ذاتی پیدا کند. زیرا برتری هرکس نزد خداوند به تقواست.
- آیا تفاوت میان زن و مرد به معنای برتری یکی بر دیگری است؟ [خ ۸۶-۸۸- ش ۹۰] (با ذکر مثال)
۹- چه چیز سبب شده که هر کدام از مرد و زن بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های متفاوتی و تکمیلی را برعهده بگیرند؟ به همرا مثال پاسخ دهید.
برخی تفاوت‌های زیستی و روان‌شناختی به طور مثال توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن و مرد دو نقش تکمیلی در کنار هم ایفا نمایند. زن، با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن خود نان آور خانواده باشد.
۱۰- مهمترین عامل پایداری خانواده، پس از ازدواج، چیست؟ غفلت و آگاهی از این عامل چه نتایج دارد؟
درک درست زوجیت و مکمل هم بودن زن و مرد و عمل به این درک می‌باشد. اگر همسران از این موضوع غافل باشند. به سرعت در محیط خانه از هم بیگانه می‌شوند و با پیش‌آمدن کوچکترین تنش از هم جدا می‌شوند. اما اگر درک متقابل از نیازها وجود داشته باشد، به تعبیر قرآن کریم، لباس یکدیگر می‌شوند و کاستی‌ها و نقص‌های یکدیگر را می‌پوشانند
- مهم‌ترین عامل پایداری خانواده پس از ازدواج را بنویسید. [خ ۹۲]
۱۱- انسان بالغ شایستگی دارد که برای سعادت خود و خانواده‌ای که در آینده نزدیک تشکیل خواهد داد، برنامه‌ریزی نماید. مهمترین این برنامه‌ها را نام ببرید:
- تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ

<p>- مشخص کردن هدف های خود از تشکیل خانواده</p> <p>- آشنایی با نقش خود در خانواده به عنوان زن یا شوهر، مادر یا پدر</p> <p>- شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب</p>
<p>۱۲- قرآن کریم به دختران و پسران، قبل از ازدواج چه توصیه هایی می کند؟</p> <p>از ایشان می خواهد که قبل از ازدواج، حتماً عفاف پیشه کنند تا خدا به بهترین صورت زندگی آنان را سامان دهد. (نور-۳) همچنین می خواهد که به هیچ وجه در پی رابطه پنهان و آشکار با جنس مخالف برنمایند. (مانده ۵ و نساء ۲۵) که زیان آن تا قیامت دامنگیر آنان خواهد شد و در نسل های آنان تأثیر بد خواهد گذاشت.</p>
<p>۱۳- برای پیشگیری از گرفتاری به بیماری فساد و گناه چه باید کرد؟</p> <p>باید کاری کنیم که در آستانه انجام گناه قرار نگیریم. باید با زیرکی، شجاعت روحی و توکل بر خداوند، راه های نزدیکی به گناه را ببندیم و بینی شیطان را بر خاک بمالیم</p>
<p>۱۴- چه اقداماتی برای حفظ پاکدامنی مؤثر است؟ (۴مورد)</p> <p>- شناخت سیره و روش زندگی معصومین،</p> <p>- انجام درست و به موقع نماز،</p> <p>- مشغول بودن به کارهای ضروری یا اشتغالات مثبت</p> <p>- کنترل نگاه</p>
<p>۱۵- خداوند چهار هدف برای تشکیل خانواده قرار داده است آن ها را نام ببرید. [۸۵د-۸۶د-۸۷د-۸۹د]</p> <p>۱ - پاسخ به نیاز جنسی ۲ - انس با همسر ۳ - رشد و پرورش فرزندان ۴ - رشد معنوی و اخلاقی</p>
<p>۱۶- ابتدایی ترین زمینه تشکیل نهاد خانواده چیست؟ توضیح دهید. [ش ۸۶- ۹۰د (به صورت جای خالی)]</p> <p>نیاز جنسی ابتدایی ترین زمینه شکل گیری نهاد خانواده می باشد. نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر از دوران بلوغ آغاز می شود و اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می کند</p>
<p>۱۷- آنچه اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می کند و آنها را بسوی تشکیل خانواده می کشاند، (پاسخ به نیاز جنسی) است. [ش ۹۴]</p>
<p>۱۸- از اهداف تشکیل خانواده، « انس با همسر » را شرح دهید. [ش ۸۸]</p> <p>هر یک از زن و مرد، نیازمند به زندگی با دیگری هستند. این نیاز به گونه ای است که اگر فردی از راه های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند، اما مجرد زندگی کند، باز هم یک بی قراری و ناآرامی او را آزار می دهد که فقط با ازدواج و بودن در کنار همسر برطرف می شود.</p>
<p>۱۹- ریشه برخی ازدواج های ناموفق در چیست؟ [ش ۹۳-۹۳د]</p> <p>هریک از استعداد های فرزندان به خاطر بی تدبیری پدر و مادر سرکوب شود و رشد و پرورش لازم را نیابد. (*)</p> <p>زن یا مرد به نیاز انس با همسر توجهی ندارد و رفتاری آرامش بخش از خود نشان نمی دهد. (✓)</p>
<p>۲۰- عبارت قرآنی «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» به چه مطلبی اشاره دارد؟</p> <p>این آیه، آرامشی را که ناشی از پاسخ به نیاز جنسی و انس با همسر است را بیان می کند. همچنین اشاره به هدف رشد اخلاقی و معنوی به کدام یک از اهداف تشکیل خانواده مربوط است؟</p>
<p>۲۱- برای این که آرامش ناشی از انس و هم صحبتی میان همسران پدید آید، قرآن کریم به دو ویژگی که باید میان زن و مرد باشد، اشاره می کند، آن دو ویژگی کدامند؟ مودت و رحمت</p>
<p>۲۲- از اهداف تشکیل خانواده، « رشد و پرورش فرزندان » را شرح دهید. [ش ۸۸]</p> <p>خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهاد دیگری نمی تواند جایگزین آن شود. زن و مردی که ازدواج می کنند و خداوند به آنها فرزندان می بخشد، درحقیقت با خداوند پیمان بسته اند که این هدیه های الهی را شکوفا کنند و به ثمر رسانند. بنابراین، تمام فعالیت های بعدی پدر و مادر باید به گونه ای تنظیم شود که به رشد این نهال ها و بالندگی آنها کمک کند.</p>
<p>۲۳- آیه «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» به کدامیک از اهداف تشکیل خانواده مربوط است؟</p> <p>رشد و پرورش فرزندان</p>
<p>۲۴- عالی ترین هدف تشکیل خانواده را بیان کرده، توضیح دهید. [ش ۸۵-۸۷-۸۸د]</p> <p>رشد اخلاقی و معنوی، عالیترین هدف تشکیل خانواده، رشد اخلاقی و معنوی هر یک از اعضای خانواده است. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده بسیاری از صفات اخلاقی را در خود پدید می آورند. علاوه براین، خانواده تنها محیط مناسب برای تربیت صحیح کودکان و رشد همین فضائل اخلاقی در آن هاست. البته، این در صورتی است که پدر و مادر با مسئولیت خود آشنا باشند و آن را انجام دهند.</p>

۲۵- در زمینه‌های شکل‌گیری نهاد خانواده موارد مقابل را مشخص نمایید . [خ ۹۰- خ ۹۳]

الف) ابتدایی‌ترین زمینه : نیاز جنسی
ب) عالی‌ترین زمینه : نیاز به رشد معنوی و اخلاقی

۲۶- آثار و نتایج تشکیل خانواده، در رشد اخلاقی و معنوی پسر و دختر را بنویسید (چهارمورد) [خ ۹۴]

زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند، مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند، ایثار و از خود گذشتگی برای دیگری را تمرین می‌کنند، وفاداری، حُسن خلق، مدارا، تحمل رنج‌ها و سختی‌ها و بسیاری از صفات اخلاقی دیگر را در خود پدید می‌آورند.

۲۷- برای اینکه یک ازدواج موفق داشته باشیم که هم به جدایی منجر نشود و هم سبب خوشبختی ابدی ما گردد چه باید کنیم؟

لازم است که هر چهار هدف ۱- پاسخ به نیاز جنسی، ۲- انس با همسر، ۳- رشد و پرورش فرزندان، ۴- رشد معنوی و اخلاقی را در تشکیل خانواده در نظر بگیریم و هدف چهارم را در اولویت قرار دهیم. اگر پس از تشکیل خانواده، به طور مثال، فقط هدف اول را دنبال کنیم و برای سه هدف دیگر تلاش نکنیم، پس از مدتی، اختلافات ظاهر می‌شوند و دوری روحی و روانی از یکدیگر زندگی را خسته کننده می‌کند.

۲۸- کامل کنید :

- حساس‌ترین و ارزشمندترین دورهٔ عمر انسان (دوره بلوغ تا ازدواج) است.

- عالی‌ترین هدف تشکیل خانواده رُشد (اخلاقی) و (معنوی) هر یک از اعضای خانواده است . [خ ۹۱]

- هر جوانی بطور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج (پاکدامنی) خود را حفظ کرده و به (گناه) آلوده نشده است. [د ۹۳]

- تجربه‌های روان‌شناختی می‌گوید توانایی (زن) نسبت به (مرد) در ایجاد سکونت و آرامش بیشتر است و (مبدأ آرامش) در خانواده اوست.

- (بهداشت روانی و جسمی) کودک و (تعادل رفتاری) و (تعالی اخلاقی) وی یک خواست الهی است که از ابتدای ازدواج باید مورد توجه قرار گیرد.

۲۹- درستی یا نادرستی گزاره زیر را با (ص / غ) مشخص کنید .

- ابتدایی‌ترین هدف تشکیل خانواده ، رشد اخلاقی و معنوی هر یک از اعضای خانواده است . [د ۹۰ غ]

- کرامتی که خداوند به انسان بخشیده و بر سایر مخلوقات برتری داده ، اختصاص به زن یا مرد، به تنهایی ندارد. [خ ۹۳ ص]

- پاداش اخروی و قرب به پروردگار، به جنسیت انسان مربوط است. [ش ۹۳ غ]

۳۰- چگونه می‌توان خانواده را به عامل گسترش مهربانی و دوستی در جامعه تبدیل کرد؟

باید به اهداف تشکیل خانواده توجه کنیم. یعنی اگر خانواده عامل آرامش باشد، فرزندان در کانون خانواده رشد کنند و تربیت شوند و خانواده محل رشد فضایل اخلاقی باشد و نیز اگر نیاز جنسی در رابطه زناشویی برآورده شود، خانواده کانون مهر و عامل گسترش مهربانی می‌شود. علاوه بر این، باید به خانواده گسترده هم توجه کرد، و میان خویشان ارتباط برقرار ساخت تا مهربانی توسعه یابد.

۳۱- وقتی می‌گوییم باید خانواده را اصل قرار داد و سایر تصمیم‌ها را با آن تنظیم کرد، منظور چیست؟ چند نمونه ذکر کنید.

کسی که خانواده را محل تربیت فرزند می‌داند، شغلش را به گونه‌ای انتخاب می‌کند که بتواند به تربیت فرزند رسیدگی کند. کسی که فقط همسرش را محل رفع نیاز جنسی می‌بیند، با دیگران نگاه هوس‌آلود ندارد و رابطه ناسالم برقرار نمی‌کند.

۳۲- آیه زیر را ترجمه کنید و پیام آن را بنویسید:

«وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرَكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ... وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا... أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ...»

زنان مشرک را به همسری مگیرید تا ایمان آورند... و به مردان مشرک زن با ایمان مدهید تا ایمان آورند... آنها به آتش دوزخ می‌خوانند و خداوند به خواست و فرمان خویش به بهشت و آمرزش می‌خواند.

- شرط اصلی و اولی در انتخاب همسر ، مؤمن بودن اوست.

- همسری که مشرک باشد ، اعضای خانواده را به نافرمانی از خدا و بدبختی ابدی سوق می‌دهد.

۳۳- اولین قدم برای تشکیل خانواده چیست؟ چه چیزی در این قدم پشیمانی بعدی را به دنبال دارد؟

انتخاب همسر خوب است. هرگونه سهل‌انگاری و تصمیم‌گیری عجولانه که بیشتر تحت تأثیر احساسات یا اجبار و تحمیل بستگان و دوستان صورت می‌گیرد، پشیمانی بعدی را به دنبال دارد.

۳۴- از دیدگاه قرآن کریم ، در صورت نبودن کدام معیار در فرد ، ازدواج با او حرام می‌شود ؟ [خ ۹۱] ایمان

- از نظر قرآن کریم مهم‌ترین معیار همسر شایسته کدام است ؟ [خ ۹۲] ایمان

۳۵- علاوه بر ایمان معیارهای دیگری نیز برای همسر شایسته باید مورد توجه قرار گیرد. آنها را نام ببرید. [خ ۸۵]

اصالت خانوادگی،	پوشش مناسب اسلامی،	عدم ارتباط قبلی با جنس مخالف،	صداقت با همسر،
سلامت جسمی،	انجام دادن عبادات به خصوص نماز،	عاقل و فهیم بودن،	اخلاق خوب و خوشرویی،
قناعت در زندگی،	کسب و کار حلال،	زیبایی و مورد پسند بودن،	داشتن دوستان درستکار و سالم.

۳۶- چرا تحقیق درباره همسر آینده را نباید با معاشرت‌هایی که منشأ آن تنها هوس‌های زودگذر است، اشتباه کرد؟ [ش ۹۴]

چه نوع معاشرت‌هایی برای شناخت همسر نتیجه‌بخش نیست ؟ چرا ؟ [خ ۸۷]

معاشرت‌هایی که منشأ آن تنها هوسهای زودگذر است. هر چند با عنوان‌هایی مانند شناخت روحیه همسر و امتحان او باشد. اینگونه معاشرت‌ها آثار زیناب‌دار دارد که به خاطر همان آثار، خداوند اجازه این‌گونه معاشرت‌ها را نداده است. در این معاشرت‌ها معمولاً احساسات بر هر دو نفر حاکم می‌شود و هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود. معمولاً هم بیشتر این معاشرت‌ها به سُستی رابطه و جدایی می‌انجامد.

۳۷- سه مورد از راه‌های شناخت همسر را بنویسید. [ش ۸۵-۸۷د- ش ۹۰د- ۹۰د]

۱- تحقیق درباره خانواده همسر و موقعیت اعضای خانواده در محل زندگی و محل کار.

۲- شناخت دوستان همسر و کسانی که با آنها معاشرت بیشتری دارد.

۳- تحقیق درباره روحیات و خلقیات همسر در محیط کار یا محل تحصیل.

۴- معاشرت خانواده‌های دوطرف با یکدیگر و بهره بردن از تجارب پدر و مادر در این معاشرت‌ها.

۵- مشورت با افراد قابل اعتماد و کاردان.

۶- گفتگو با یکدیگر در جلسات حضوری و طرح نظریات و دیدگاهها درباره موضوعات مختلف

۳۸- نتایج ازدواج در زمان و موقعیت مناسب و نامناسب را با یکدیگر مقایسه کنید. [خ ۸۹] - ازدواج به موقع چه فوایدی در بر دارد؟ [ش ۸۷]

اگر بوسیله ازدواج به نیازهای طبیعی در زمان و موقعیت مناسب پاسخ داده نشود، مانند سایر نیازها، اختلالات و مشکلات خاص خود را به دنبال دارد و آسیب‌های جبران ناپذیر روانی، اخلاقی و اجتماعی وارد می‌کند. تأخیر در ازدواج سبب افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی می‌گردد.

از سوی دیگر شادابی، نشاط، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، تعادل در حالات و رفتار، خوش رویی و خوش خلقی، کاهش فشار جنسی، و سلامت اخلاقی جامعه از فواید ازدواج به موقع است. کاهش روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی و روانی از فواید ازدواج به موقع است.

- چرا نباید فاصله میان بلوغ طبیعی و فکری با زمان ازدواج زیاد شود ؟ [خ ۸۵] تأخیر در امر ازدواج سبب چه آسیب‌هایی می‌شود؟ [ش ۹۳]

۳۹- چرا نمی‌توان در قالبی غیر از ازدواج به نیاز جنسی پاسخ داد ؟ توضیح دهید. [خ ۸۸]

زیرا لذت آنی برخاسته از گناه ، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند این گونه اشخاص ، به جای بازگشت به مسیر درست ، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند اما نمی‌دانند که روحشان مانند تشنه‌ای است که هر چه بیشتر به او آب دریا می‌دهند ، بر تشنگی‌اش افزوده می‌شود و بی‌قراریش شدت می‌گیرد.

۴۰- آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ است؟ نام ببرید. [خ ۸۶- ۸۸- ش ۹۰د- ۹۳د]

آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ است : یکی بلوغ جنسی و دیگری بلوغ عقلی و فکری که مدتی پس از بلوغ جنسی ایجاد می‌شود و نباید فاصله میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد.

۴۱- نشانه های بلوغ عقلی چیست؟

با رسیدن بلوغ عقلی، جوان در می یابد که باید زندگی را بسیار جدی گرفت و برای آینده برنامه ریزی کرد. توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکر کردن درباره ویژگیهای همسر، تنظیم خرج و هزینه خود و دوری از بی برنامه بودن از نشانه های بلوغ عقلی است.

۴۲- پیام این حدیث چیست؟ کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس، باید برای نصف دیگر از خدا پروا داشته باشد. این جمله کوتاه اهمیت ازدواج را به خوبی می رساند و نشان می دهد که چگونه نیمی از دینداری انسان با ازدواج حفظ و نگه داری می شود.

۴۳- کامل کنید :

- اگر عقد ازدواج به زور انجام گیرد ، (باطل) است. [ش ۹۰]

- آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ، یکی (بلوغ جنسی) و دیگری (بلوغ عقلی و فکری) است. [خ ۹۴]

- از نظر قرآن کریم مهم ترین معیار همسر شایسته (ایمان) است. [خ ۹۳]

۴۴- درستی یا نادرستی گزاره زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.

- نباید فاصله میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود. [د ۸۹] ص

- طبق مقررات اسلامی، رضایت زن و مرد برای ازدواج ضروری است و اگر عقده به زور انجام گیرد، باطل است. [خ ۹۳] ص

- اگر معیار اصالت خانوادگی در فردی وجود نداشته باشد؛ ازدواج با او حرام است. [خ ۹۴] غ